

Vlaams
Parlement

vergadering **C273**
zittingsjaar 2017-2018

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Onderwijs

van 21 juni 2018

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Tine Soens aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de Voka-paper (Vlaams netwerk van ondernemingen) over de financiering van het hoger onderwijs – 2054 (2017-2018)	3
VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het behoud van de kwaliteit van het universitair onderwijs – 2202 (2017-2018)	
VRAAG OM UITLEG van Jos De Meyer aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de kwaliteit en het niveau van studenten en afgestudeerden – 2210 (2017-2018)	7
VRAAG OM UITLEG van Steve Vandenberghe aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het lerarenplatform voor het basisonderwijs – 2206 (2017-2018)	
VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het nieuwe leerkrachtenplatform – 2224 (2017-2018)	14
VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het 7e jaar beroepsonderwijs bij de modernisering van het secundair onderwijs – 2235 (2017-2018)	
VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de waardevermindering van het diploma van het technische 7e specialisatiejaar als gevolg van de modernisering van het secundair onderwijs – 2237 (2017-2018)	22
VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de open brief van het Centrum Leren en Werken over het duaal leren – 2246 (2017-2018)	28

VRAAG OM UITLEG van Tine Soens aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de Voka-paper (Vlaams netwerk van ondernemingen) over de financiering van het hoger onderwijs – 2054 (2017-2018)

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Tine Soens (sp.a): Het Vlaams netwerk van ondernemingen (Voka) stelde de paper 'Hoger onderwijs, slimmere financiering' voor. Voka wil de huidige financiering van het Vlaams hoger onderwijs herbekijken. Een van de voorstellen is om het inschrijvingsgeld te verhogen. Een echt onderbouwde redenering geven ze niet, maar ze willen wel het debat aanwakkeren. U reageerde hierop dat een verhoging van het inschrijvingsgeld in deze legislatuur niet gepland staat. In 2014 werd het inschrijvingsgeld nog verhoogd naar 890 euro, geïndexeerd komt dit vandaag op 906 euro. Toen zei u dat wat u betreft deze verhoging voor vijf jaar zou gelden.

Daarnaast wil Voka het aantal opleidingen met weinig studenten beperken en ook daar het debat openen. Ze wijzen hiervoor onder meer op de efficiëntie van het hoger onderwijs. Men stelt voor dat de instellingen zich beter focussen op een beperkter aantal, om zo met de internationale top mee te draaien. Zo leggen zij de Soete-norm op tafel, die stelt dat wanneer een bacheloropleiding minder dan 115 studenten telt over drie jaar en de masteropleiding minder dan 20 studenten, een hervorming aangewezen is. Daarop reageerde u dan weer dat u gelooft in de effectiviteit van de huidige maatregelen om tot rationalisering te komen. Kwantiteit is slechts een parameter, stelt men, en kan dus niet altijd de maatstaf zijn voor relevantie.

Minister, hoe staat u tegenover een verhoging van het inschrijvingsgeld aan de Vlaamse hogescholen en universiteiten? Hoe staat het met de rationalisering van het hoger onderwijs? Wilt u de Soete-norm opnieuw op tafel leggen?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Mevrouw Soens, ik heb de Voka-paper uiteraard ook gezien en ik heb daar toch wat commentaren op. U weet dat we het hoger onderwijs tijdens deze legislatuur inhoudelijk hebben versterkt: kwaliteitszorg, betere studieoriëntering en studievoortgangsbewaking, afspraken over de programmatie en transparantie van het aanbod (rationalisatie), het versterken van de lerarenopleiding, de uitbouw van de graduaatsopleidingen. In grote hervormingen met betrekking tot structuren of financiering was niet voorzien. We hebben wel de decretaal voorziene evaluatie van de financieringsmotor afgerond en opgeleverd. In budgettair uitdagende tijden – herinner u de start van de legislatuur – zijn we er toch in geslaagd om de bestaande groeimechanismen te vrijwaren.

Voor de geldstroom vanuit het beleidsdomein Onderwijs kwam het huidige financieringsmechanisme voor het hoger onderwijs tot stand in 2008. Het is heel positief dat er vanuit allerhande hoeken naar dat mechanisme wordt gekeken. Het is ondertussen tien jaar oud. We weten dat wijzigingen aan het huidige systeem bijna onmogelijk zijn zonder te kijken naar bijkomende middelen, omdat het systeem opgevat is vanuit een meerjarenperspectief waarop universiteiten en hogescholen hun beleid hebben geënt. Als je een structurele hertekening van het model wilt doen, dan moet je dat bekijken in een meerjarenperspectief en kijken of er al dan niet extra investeringen kunnen gebeuren.

Vlaanderen behoort tot een van de regio's in de wereld waar de kost van hoger onderwijs voor het overgrote deel wordt gedragen door de overheid. Dat was

vroeger zo en is ook zo gebleven toen we in 2014 een verhoging van het studiegeld hebben doorgevoerd. Dat was een zeer bewuste keuze. We hebben een unieke combinatie van kwalitatief hoogstaand hoger onderwijs dat quasi volledig vrij toegankelijk is met minimale financiële drempels. We hebben trouwens die drempel in 2014 onveranderd gelaten voor de beursstudenten, waardoor meer dan 20 procent van de studenten nog steeds recht heeft op het verlaagde tarief van tegenwoordig 108,8 euro om universitaire studies te doen.

Ik heb geen enkele ambitie om het debat over hogere studiegelden tijdens deze legislatuur te heropenen, ook al zijn er actoren die daarvoor pleiten. Voka is daar een van, maar ik heb ook binnen de OESO stemmen gehoord dat een hogere private bijdrage te verantwoorden zou zijn als je zorgt voor voldoende hoge studiebeurzen. Vanuit het onderwijsveld zelf krijg ik geen signalen om dit opnieuw op de agenda te zetten. Tot op vandaag hebben noch de studenten, noch de hogescholen, noch de universiteiten dit gevraagd. Ik blijf absoluut achter de keuze staan die we in 2014 hebben gemaakt. Dat we zelfs met onze open toegang en hoge kwaliteit ook blijven kiezen voor een relatief laag studiegeld met ruime sociale correcties via de studietoelagen en de aangepaste tarieven voor beurs- en bijna-beursstudenten, vind ik een goede zaak.

Als ik alle werkingsuitkeringen voor hogescholen en universiteiten naast elkaar leg en ik maak een gemakkelijke berekening door dit te delen door het aantal studenten, dan leggen wij als overheid gemiddeld 6488 euro per student per inschrijving bij. Dat is natuurlijk gedifferentieerd omdat niet alle richtingen dezelfde financiering hebben. Ik heb gewoon alles in één pot gestopt, gemixt en het gemiddelde er weer uitgehaald.

Hoe staat het met de rationalisering van het hoger onderwijs? De beleidsmaatregelen die we tijdens deze legislatuur hebben genomen omtrent de rationalisatie van het aanbod hoger onderwijs zijn opgenomen in het verzameldecreet Hoger Onderwijs van 8 december 2017. Met die maatregelen hebben we het moratorium op nieuwe opleidingen beëindigd. Dat was op zich al een rationalisatie-ingreep. Om de wildgroei aan afstudeerrichtingen tegen te gaan, is nu een minimum- en maximumomvang bepaald. Ook is de procedure verstrengd voor het aanvragen van nieuwe opleidingen.

Wat is nu de procedure? De norm is dat men een andere opleiding afbouwt. De VLIR en de VLHORA moeten vooraf advies verlenen. De beoordeling van de macrodoelmatigheid is verscherpt.

Die maatregelen moeten zich nu eerst bewijzen en zullen hopelijk effectiever zijn dan een discussie over hoe klein een opleiding moet zijn voor ze zinloos wordt. Ik heb hier al fantastische vragen beantwoord en emotionele pleidooien gehoord om bepaalde, eerder kleine opleidingen toch niet af te schaffen omdat ze zoveel meerwaarde hebben. We hebben het daar al vaak over gehad.

Kwantiteit is in deze discussie trouwens slechts één parameter en zeker niet altijd de maatstaf voor relevantie. Collega Soens, in uw vraag neemt u letterlijk mijn quote over uit De Morgen van 17 mei. Ik zeg dit voor het verslag, zodat de bronnen correct geciteerd worden. Ik zie de sp.a dat wel vaker doen: tabellen van mij in een eigen tweet steken. Ik denk zelfs dat Servais Verherstraete op zijn stier in een sp.a-tweet optreedt om studenten succes te wensen. Ik heb daar geen probleem mee. Ik vind het goed als u iets goed vindt. van anderen. (*Opmerkingen van Tine Soens*)

Kwaliteit, onderzoeksexpertise, het unieke karakter van een opleiding, de maatschappelijke waarde zijn andere belangrijke parameters. Kleine opleidingen kunnen ook rationeel georganiseerd worden als ze een zekere overlap hebben met andere opleidingen, als ze bijvoorbeeld gemeenschappelijke vakken hebben.

De maatregelen die we genomen hebben in het kader van de rationalisatie van het aanbod en het aanvragen van nieuwe opleidingen zetten de hogescholen en universiteiten ertoe aan om precies op die punten kritisch te kijken naar hun eigen aanbod. Ze worden nu aangezet om de afweging te maken welke opleidingen er eventueel ingeruild kunnen worden bij nieuwe aanvragen, of daarentegen niet zozeer in te zetten op enkel nieuwe opleidingen, maar ook bestaande opleidingen van binnenuit te vernieuwen.

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Tine Soens (sp.a): Dank u voor uw antwoord, minister. Kennis is de enige grondstof die we in Vlaanderen hebben. Het is dan ook logisch dat de Vlaamse overheid daar een pak geld in investeert. Het is zo dat elke euro die de overheid investeert in onderwijs, later 6 euro opbrengt. Ik denk niet dat veel banken vandaag zo'n rendement kunnen aanbieden als wat het onderwijs opbrengt voor de Vlaamse overheid.

U zegt dat u in deze legislatuur geen verhoging meer wilt van het inschrijvingsgeld. Zijn er dan plannen om dat in een volgende legislatuur, als u opnieuw aan zet zou zijn, wel te doen?

We hebben in deze commissie inderdaad al een aantal keren gediscussieerd over rationalisatie, en over een aantal opleidingen die weinig studenten tellen en die onder die Soetenorm zouden vallen, zoals Slavistiek en Oost-Europese Talen en Culturen. Die opleidingen tellen misschien inderdaad weinig studenten, maar getuigen, zeker vandaag, van een groot maatschappelijk belang. Het zou dus jammer zijn om, zoals u zelf zegt in de krant, de kwantiteit, de studentenaantallen als enige parameter te hanteren in de rationalisering. Er zijn een aantal voorstellen geweest inzake de rationalisering. Er was ook het moratorium op het aantal nieuwe opleidingen, tot vorig jaar, als ik me niet vergis.

Het zou goed zijn als hier opnieuw wordt bevestigd dat die Soetenorm wel een norm is die misschien in rekening gebracht kan worden, maar dat dat absoluut niet de enige manier is om naar rationalisering te kijken.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Minister, collega's, er wordt hier veel gesproken over de Soetenorm. Er is echter ook nog, en dat vind ik een veel interessanter gegeven, de mate van verwevenheid. In welke mate is een opleiding anders dan een andere? Natuurlijk, we moeten niet flauw doen, is het zeer fijn om in Vlaanderen een banner boven je hogeschool of universiteit te hangen: 'Hier uniek in Vlaanderen'. Dan blijkt soms dat dat eigenlijk een veredelde afstudeerrichting is en geen aparte studierichting is. Die mate van verwevenheid vind ik in het kader van rationalisatie toch een heel belangrijk gegeven, meer nog dan louter het aantal studenten.

Verder hebben we in Vlaanderen ook een aantal unieke opleidingen die een aantal studenten trekken. Natuurlijk zien andere hogescholen dat dan. De vraag is of je die opleiding dan moet verspreiden over heel Vlaanderen of je die expertise in die ene hogeschool of universiteit moet houden. Ik vind dat een vraag die het waard is om nader te bekijken.

Deze twee vragen wilde ik u graag heel expliciet stellen, minister.

Dan nog iets over de verhoging van het inschrijvingsgeld. Collega's, weet u wat de beste manier is om te zorgen dat studeren niet te duur is? Dat is ervoor zorgen dat men niet langer hoeft te studeren dan nodig. Want 1 jaar langer studeren wil zeggen 1 jaar langer verplaatsingen of 1 jaar langer kot, ook 1 jaar

langer eten en drinken en dergelijke, 1 jaar minder snel op de arbeidsmarkt en dus 1 jaar langer werken voor het pensioen. De arbeidstermijn is namelijk 42 jaar, hoelang men ook over de studie doet. Ik denk dat we ook dat moeten bekijken. Er wordt gezegd dat studeren duur is. Dat klopt, maar ik stel ook vast dat studeren duur gemaakt wordt doordat de studieduur gerekt wordt. Dat komt dadelijk nog aan bod bij een actuele vraag van mij. Dan kunnen we daar nog verder op doorgaan. Dat is iets dat we ook in het oog moeten houden.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Het is misschien maar een detail, maar toch niet onbelangrijk. Om het debat over het inschrijvingsgeld en democratisering wat te verruimen, kan het nuttig zijn om eens te lezen wat professor Van Damme – momenteel werkzaam bij de OESO en gewezen kabinetschef bij sp.a-ministers – daarover zegt. Dat is slechts een tip die ik aan de collega's wil meegeven.

Minister Hilde Crevits: Dank u, mevrouw Soens, dat u vraagt naar mijn intenties als ik weer minister van Onderwijs word. Dat is echt een vertrouwensmotie van sp.a. Ik ben daar heel blij mee.

Het klopt natuurlijk wat u zegt, mijnheer Daniëls. De Soete-norm is helemaal geen dwaze norm, die had een reden van ontstaan. Voormalig minister Vandenbroucke heeft indertijd die studie besteld. Het is correct wat u zegt rond de verwevenheid van de opleidingen. We hebben in deze legislatuur al tweemaal hard opgetreden tegen een hogeronderwijsinstelling die op het diploma een afstudeerrichting zette en dus de indruk gaf dat dat de richting was die men had gevolgd. Dat kan niet! Daar moeten we hard in zijn. Dit is de reden waarom we de regels verstrengd hebben en waarom we daarop hebben ingegrepen. Iedereen wil zijn unieke opleiding hebben en men gaat concurreren met namen. Dat is niet oké. Het is evenmin oké voor de transparantie die de studenten vragen. Dat is zeker correct.

Aan de andere kant gaan de universiteiten steeds vaker die gemeenschappelijke sokkels zoeken voor de opleidingen die worden aangeboden en gaan ze vaker studenten samen zetten voor gemeenschappelijke vakken.

We hebben in deze legislatuur goede maatregelen genomen. We zullen zien wat de effecten zijn en hoe de instellingen erop reageren. Het moet me even van het hart: toen we de deur weer openzetten om nieuwe opleidingen aan te vragen, heb ik voor één en dezelfde opleiding wel zeven of acht aanvragen gekregen. We hebben ze allemaal geweigerd, want als iedereen hetzelfde gaat aanbieden, wordt het ook niet beter of transparanter.

Wat de budgetten betreft, vind ik het van belang dat we ook in de toekomst de toegang tot ons hoger onderwijs openhouden. U moet zich dat voorstellen. In Vlaanderen kun je voor een betaalbaar bedrag kiezen wat je wilt studeren en waar. Dat is in heel veel landen niet het geval, behalve geneeskunde, tandheelkunde en de kunsten waar we een toelatingsproef doen. Ik vind dat positief.

Het klopt, wat hier geponeerd wordt, dat als de doorstroming van onze studenten niet verbetert, ook al studeren ze nog relatief jong af, dan kost dat niet alleen de samenleving maar ook de ouders en de studenten zelf bijzonder veel geld. Daarom zetten we in op goede oriëntering en toelatingsproeven bij de start, we spreken daar straks nog over, net om ervoor te zorgen dat de doorstroomtijd en de foute keuzes verminderen.

Collega's, we hebben voer voor lange debatten. Het sterkt me echt in mijn overtuiging dat de keuzes die we gemaakt hebben de juiste zijn. We moeten nu eventjes tijd geven aan het veld om te zien hoe alles evolueert de komende jaren.

Tine Soens (sp-a): Ik kan de heer Daniëls deels bijtreden inzake de verwevenheid van de opleidingen. Het is inderdaad zo dat er vandaag soms nog wel wat onduidelijkheid bestaat voor studenten en voor hun ouders, en eigenlijk voor de hele samenleving, over de precieze inhoud van een bepaalde opleiding en hoe hard die verschilt met een andere opleiding die elders wordt aangeboden.

Ik dacht dat er een Vlor-advies rond de in- en outputfinanciering moest komen. Als ik me niet vergis is dat er nog niet. Het zou misschien wel goed zijn om, ik heb dat al eerder gezegd, zodra het advies hier is, opnieuw het debat te voeren. Dat lijkt mij een belangrijk advies over de financiering van ons hoger onderwijs.

Zelfs als je het perfecte studietraject volgt, als ik het zo mag stellen, en in vier of vijf jaar je masterdiploma haalt, dan kost dat toch nog altijd bijna 4000 euro aan inschrijvingsgeld naast alle andere kosten die bij een jaar studeren komen kijken. Onderschat de kostprijs voor de ouders en voor de studenten zelf niet. Er zijn natuurlijk beursstudenten, maar voor de mensen die net boven die grens zitten, voor de bijna-beursstudenten, blijft een jaar studeren een grote kost. Ik blijf ervoor pleiten dat we daar blijvend aandacht voor hebben. De financiële drempel mag niet de drempel zijn om jongeren te laten deelnemen aan het hoger onderwijs.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het behoud van de kwaliteit van het universitair onderwijs – 2202 (2017-2018)

VRAAG OM UITLEG van Jos De Meyer aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de kwaliteit en het niveau van studenten en afgestudeerden – 2210 (2017-2018)

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): In een recent krantenartikel haalt VUB-professor Jonathan Holslag fel uit – zo mogen we dat wel zeggen – naar de kwaliteit van het universitair onderwijs. De 'zesjescultuur' uit het secundair onderwijs zet zich volgens hem door naar het hoger onderwijs waar een 'twaalfjescultuur' de norm dreigt te worden. Dat betekent: iedereen er net door, weinigen die nog extra moeite doen om er echt bovenuit te steken, erdoor is goed genoeg. Als reden haalt hij enkele zaken aan: de daling van de kwaliteit van de instroom in het hoger onderwijs, de organisatie van financiering en het gebrek aan tijd om én aan onderzoek te doen én kwalitatief les te geven én tijd te steken in de toegenomen administratie.

Ik voeg hieraan toe, collega's, dat deze regering van N-VA, CD&V en Open Vld al een aantal belangrijke maatregelen heeft genomen, onder meer de oriënteringsproef op het einde van het secundair onderwijs en de niet-bindende toelatingsproef bij het begin van het hoger onderwijs. Een aantal instellingen hebben zelf maatregelen genomen: als men niet genoeg studiepunten opneemt, kan men niet inschrijven in dezelfde studierichting. We gaan nu ook kijken naar de eindtermen eerste graad en de rest ook. We hebben de hervorming van het secundair onderwijs met studierichtingen die beter zouden moeten aansluiten op het hoger onderwijs.

Ik denk dus dat we met deze meerderheid echt al belangrijke maatregelen genomen hebben. Als we even naar de cijfers kijken, stellen we vast dat in Vlaanderen het aantal 30-tot-34-jarigen met een diploma hoger onderwijs gestegen is

van 36,4 procent in 2000 naar 47,3 procent in 2016. Dat is een opmerkelijke stijging, die evenwel niet abnormaal is, als we ze vergelijken met de cijfers van andere Europese landen. Wat bij ons wel opvalt, is het gegeven van de studieduurverlenging. Van de generatiestudenten die in 2005 aan hun opleiding begonnen, haalde nog bijna 40 procent zijn bachelordiploma op de voorziene 3 jaar. Van de generatiestudenten die in 2013 startten, was dit gezakt naar net geen 31 procent. Van de ongeveer 43.000 generatiestudenten die in 2005 startten, zijn er ongeveer 2500 die er 6 jaar of langer over hebben gedaan om een bachelordiploma te behalen.

Een bijkomende vraag gaat over de waarde van een behaalde graad. Als iemand een onderscheiding haalt in de voorziene drie jaar voor de bacheloropleiding of in een of twee jaar voor een masteropleiding, heeft dat dezelfde waarde als voor iemand die er dubbel zolang over doet en dan ook een onderscheiding behaalt? Wat is de definitie van een onderscheiding? Wat als je dubbel zo lang doet over het opnemen van dezelfde hoeveelheid informatie en ook voor de examens, papers enzovoort, dubbel zoveel tijd hebt?

Minister, wat is uw reactie op de uithaal van professor Holslag?

Welke oplossingen kunt u aanreiken om de kwaliteit van ons universitair onderwijs te behouden en zelfs te versterken?

Op welke manier kan de studieduurverlenging een halt worden toegeroepen en zelfs worden teruggedraaid? Op welke manier kan een verstrenging van het systeem van het leerkrediet hiertoe bijdragen?

Indien de gepercipieerde waarde van een universitair diploma daalt, zal dit aanleiding geven tot het volgen van bijkomende, veelal dure, extra masters. Bent u hier voorstander van?

Op welke manier kan de financiering van het hoger onderwijs worden aangepast zodat men blijft investeren in excellente profielen bij studenten alsook bij de instellingen zelf? Is een bijsturing van de financiering in het licht van snellere heroriëntering aangewezen?

De voorzitter: De heer de Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Ik hoef mijn inleiding, die dezelfde is als die van de heer Daniëls, niet te herhalen, en stel meteen mijn vragen.

Minister, is de bekommernis in de academische wereld over het niveau van de afstuderenden terecht of gaat het om gratuite boutades? Of is de realiteit genuanceerder? Als de bekommernis terecht is, wat zijn dan de oorzaken en de mogelijke remedies?

Voor een deel moeten de universiteiten zelf zorgen voor eigen kwaliteitsbewaking. Volstaat dat systeem of moet de overheid bijkomende maatregelen nemen?

In hoeverre ziet u inderdaad ook de vermelde vicieuze cirkel door een peilverlaging bij de leerkrachten? Moeten er naast de beleidsmaatregelen die deze legislatuur al genomen zijn, nog andere genomen worden?

In hoeverre is de geuite bekommernis ook terecht voor andere niveaus dan het universitair onderwijs? Wie moet op welk niveau mee de kwaliteit bewaken?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: De uitspraken van professor Holslag waren voor mij eigenlijk geen nieuws. Ik was nog geen maand minister van Onderwijs, en hij

schreef me al een open brief in de krant De Morgen van 14 augustus 2014. Daarin gaf hij al duidelijk aan bekommerd te zijn over het niveau van zijn studenten. Ik ben zelf voorzichtig in het bijtreden van veralgemeningen daarover. In de brief van 2014 deed professor Holslag wel enkele aanbevelingen over hoe ik, als nieuwbakken minister, een en ander kon aanpakken. Ik ben zo vrij om, nu bijna vier jaar later, even de balans op te maken.

Een eerste aanbeveling die hij deed was: "Er zou meer duidelijkheid moeten bestaan over wat er van instromers verwacht wordt." En daarbij aansluitend: "Een oriëntatietest kan daarin een eerste stap zijn."

Welnu, met Columbus heb ik zo'n oriënteringsproef laten ontwikkelen, en intussen gaan zeer veel leerlingen van het secundair onderwijs daarmee aan de slag. Vorig schooljaar telden we 16.000 deelnemers. Dit schooljaar hadden we in mei al de kaap van 20.000 gerond. Het is ook niet bij die eerste stap gebleven. We hebben ook al verplichte niet-bindende toelatingsproeven voor een aantal opleidingen hoger onderwijs, en ook daaraan nemen heel wat jongeren deel. Het is de bedoeling om die toelatingsproeven in de toekomst ook verder uit te rollen naar ander opleidingen.

In de tweede aanbeveling werd gezegd: "Het is de beginkennis die parten speelt."

Jongeren die na het secundair onderwijs doorstromen naar het hoger onderwijs, moeten dat niet alleen doen op basis van een goede studiekeuze. Ze moeten uiteraard ook de bagage hebben waarop het hoger onderwijs kan voortbouwen.

Wat we deze legislatuur realiseren voor het secundair onderwijs is zonder voorgaande. Alle studierichtingen worden gescreend, mede in functie van hun succes in hoger onderwijs. Het secundair onderwijs wordt gemoderniseerd, met een matrix die veel duidelijker aangeeft welke richtingen voorbereiden op verder studeren. Straks zijn er ook nieuwe eindtermen, te starten bij de eerste graad. Nieuw hierbij is dat men volgens een strikte procedure werkt, waarbij ook de samenstelling van de ontwikkelcommissies decretaal is geregeld, en waarbij meteen ook experts uit het hoger onderwijs betrokken worden, zodat de verwachtingen uit die hoek meteen mee op tafel liggen.

In combinatie met onze maatregelen op het vlak van een betere studiekeuze bevatten die hervormingen ook heel wat ingrediënten om de toekomstige studenten hoger onderwijs sterker aan de start te laten komen. En er is nog een vierde maatregel: het is vandaag bij elke studierichting in het hoger onderwijs mogelijk om gewoon te kijken vanuit welke richting de studenten instromen. Ook hier zijn we dus zeer transparant.

Zijn derde aanbeveling ging over een "sterke nadruk op technisch onderwijs en stages", gekoppeld aan de nodige "fierheid". Ook op dat vlak hebben we in deze legislatuur heel wat gerealiseerd. Ik verwijs naar de invoering van duaal leren en de algemene opwaardering van tso en bso. We trekken die trouwens door in het hoger onderwijs, met de uitbouw van de graduaatsopleidingen. Dat wordt veel te weinig gezegd. Die graduaatsopleidingen zetten echt de deur open naar het hoger onderwijs voor onze jongeren.

Dat brengt mij bij een punt waarop ik zowel in 2014 als nu van mening verschil met professor Holslag. Hij stelt dat de waarde van een diploma daalt, omdat er meer hoogopgeleiden zijn. Ik geloof daar eigenlijk niet in. We kunnen niet genoeg alle kapitaal dat we hebben, zo veel mogelijk sterke opleidingen geven. De arbeidsmarkt ondersteunt ook mijn stelling: amper 4 procent van de masters heeft binnen het jaar geen werk. Kijk naar het schoolverlatersrapport van VDAB.

Een diploma hoger onderwijs is en blijft de sleutel tot werk en welvaart, zowel voor de individuele student als voor de maatschappij.

Dan kom ik bij de kwaliteitsbewaking. Onze universiteiten kennen sinds de jaren 90 een systeem waarbij de kwaliteit die zij leveren, extern gecontroleerd wordt. Sindsdien zijn er een aantal evoluties geweest. U weet dat wij de kwaliteitsbewaking nu zeer grondig hebben gewijzigd. Een van de elementen is dat de externe controle op het niveau van de instelling om de zes jaar moet gebeuren en niet langer om de acht jaar. Na een succesvolle proefdraai de afgelopen jaren voeren we dat stelsel nu in vanaf 2019, maar de bedoeling blijft gelijk. De universiteit of de hogeschool moet ons accreditatieorgaan ervan overtuigen dat de diploma's die zij uitreiken en de opleidingen die ze daartoe organiseren, voldoen aan alle kwaliteitsvereisten. Die kwaliteitsvereisten zijn overigens gebaseerd op internationale standaarden. Wij gaan er ook nauw op toezien dat bij die kwaliteitsbewaking voldoende externe expertise betrokken wordt. Dat is een van de prioritaire bouwstenen.

Ik heb trouwens gemerkt, collega's, toen ik onlangs in Parijs op een bijeenkomst van de Europese Raad was, dat heel veel landen naar onze manier van kwaliteitsbewaking kijken. De Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) krijgt bijvoorbeeld heel veel vragen om hun expertise ook elders te gaan inzetten. Ik denk dus dat we inzake kwaliteitsbewaking niet slecht bezig zijn.

Een aandachtspunt, collega's: hoger onderwijs leidt tot wettelijk beschermde graden: gegradueerde, bachelor, master, doctor. Een instelling die die graden uitreikt zonder erkenning door de Vlaamse Regering, overtreedt de wet. We hebben daar wel wat werk aan de winkel, want je krijgt die erkenning van de Vlaamse Regering niet zomaar. Die is gebaseerd op een accreditatie door onze waakhond, de NVAO. Het zijn enkel die instellingen die die benamingen mogen gebruiken. Wie dat mag doen, is opgenomen in het hogeronderwijsregister. Dat register is trouwens zeer grondig vernieuwd en transparanter gemaakt.

Hoe zien wij de vicieuze cirkel te doorbreken, collega's? Eerst en vooral is kwaliteit van levensbelang. Dat geldt ook voor de leraren en hun opleiding. Wij zetten deze legislatuur ook volop in op het versterken van de lerarenopleiding. Ik geef een aantal voorbeelden. Jongeren die leraar willen worden, moeten een toelatingsproef afleggen. Kijk bijvoorbeeld naar Frans. We zien dat de peilingproeven Frans niet oké zijn, we zien dat de leraren weinig vertrouwen hebben, en wie leraar wil worden, beheerst niet voldoende het Frans. Als we die cirkel willen doorbreken, moeten we ergens beginnen: de toelatingsproef. Je moet je dus bijspijkeren in het Frans.

Met de creatie van de educatieve masters stimuleren we ook universiteitsstudenten om als eerste keuze voor het beroep van leraar te durven gaan. Er zijn de educatieve graduaatsopleidingen, waardoor we een eigen traject voor sterke praktijkleraren in de markt aan het zetten zijn. En leraarschap en vakinhoud worden aan elkaar gekoppeld binnen iedere lerarenopleiding. Voor mij is dat heel belangrijk, omdat vakdidactiek zo een veel sterkere plaats krijgt.

Over de studieduur in het hoger onderwijs hebben we hier al vaker gediscussieerd. Het is duidelijk dat startende studenten sinds de flexibilisering iets minder snel hun bachelor halen. De groep die het in drie jaar doet, is gedaald van 40 naar 30 procent. Wel zien we dat op dit ogenblik de dalende trend gestopt is. De laatste cohorte waarover we cijfers hebben, doet het weer een fractie beter, maar ik durf nog niet van een omkering te spreken. U weet dat we maatregelen genomen hebben om de flexibilisering een halt toe te roepen. Daar is ook veel commotie rond geweest, maar ik zie in de cijfers een eerste, voorzichtige kentering. Als dat zich doorzet, zijn we op dat punt goed bezig. Ook zien we dat

de daling veel minder sterk is geweest als we over een termijn van vijf jaar kijken. Binnen die tijdspanne behaalt nog steeds 62 procent van de generatiestudenten de bachelor.

Wat voor mij nog veel meer een kans moet krijgen, is die heroriëntering: als jongeren fout kiezen, veel korter op de bal spelen om ze te heroriënteren. We hebben hier al maatregelen genomen. Wij hebben een decretale ingreep gedaan, waardoor onze hogeronderwijsinstellingen sneller en sterker kunnen optreden in de studievoortgangsbewaking. Veel instellingen zijn in het academiejaar 2015-2016 overgestapt op een nieuwe aanpak. U weet dat de eerste resultaten daarvan pas in de jaren nadien zichtbaar worden. En zoals ik heb aangekondigd, is mijn administratie dit jaar aan de slag gegaan om die nu in kaart te brengen. Wij zullen daar een eerste monitoring van hebben in het najaar. Dat zal een zeer interessante discussie zijn.

Collega Soens, wij hebben dat advies van de Vlor al sinds enkele maanden. U kunt dat hele advies rond de financieringsmotor ook raadplegen. Ik heb gezegd dat het voor mij geen probleem is om daaraan te sleutelen, maar het is wel een enorm omslachtige oefening die je moet doen. We kunnen dat niet zomaar doen. Ik denk dat je ook budgettaire marge moet hebben, anders riskeer je zomaar winnaars en verliezers te hebben.

Ik wil niet verhullen dat de kwaliteit van ons hoger onderwijs voor mij ontzettend belangrijk is. We voelen dat overal waar we in de wereld komen. De mensen die aan een van onze Vlaamse universiteiten of hogescholen een opleiding hebben genoten, staan hoog aangeschreven. We zien dat ook in de rankings die worden opgesteld. Dat moet zo blijven.

In die zin vind ik het pleidooi van professor Holslag zeker de moeite waard. Ik kan me echt niet indenken dat onze instellingen in het hoger onderwijs zich zouden laten kennen door de houding aan te nemen dat de studenten hun diploma quasi-gratis krijgen. Dit zou nefast zijn voor de kwaliteit van het hoger onderwijs. Ik zie vandaag geen reden om hieraan te twijfelen.

Aangezien iedereen zich baseert op de ervaringen en de leefwereld van zijn eigen kinderen, ben ik misschien te eenzijdig geïnformeerd, maar ik zie dat de kinderen die in het onderwijs excelleren, vaak al tijdens hun studies door de hogescholen en de universiteiten worden opgemerkt. Ze krijgen kansen om tijdens hun studies verder te excelleren en ze krijgen nadien schitterende kansen. Ik beschouw de studenten niet, zoals iemand heeft gezegd, als een grote kudde. Ik vind dat onze universiteiten en hogescholen echt inspanningen leveren om die excellentie na te streven. Indien ze dat niet voldoende doen, moeten we hen op dat vlak nog meer stimuleren.

Als afsluiter wil ik graag iets citeren wat professor Holslag in 2017 heeft geschreven in het voorwoord bij het boek 'Toekomst in eigen handen' van de heer Van Grieken. Ik kan me totaal niet vinden in de inhoud van het boek, maar één zinnetje wil ik in deze context toch aanhalen. In het voorwoord heeft professor Holslag het volgende geschreven: "Zelfbeklag leidt tot passiviteit en passiviteit bespoedigt de aftakeling." Hij had het toen niet over het onderwijs, maar ik wil hem uitnodigen om zijn eigen raad te volgen en om positief naar de zaken te kijken.

We lossen de uitdagingen niet op door ze te problematiseren. Ik stel vast dat mensen zeer veel bijval krijgen als ze in oneliners of tweets van negentig karakters negatief over het onderwijs spreken. Als ze dan de vraag krijgen hoe ze dit onmiddellijk willen oplossen, blijkt het plots veel moeilijker.

De commissie heeft een goede traditie. Ik vind dat de Vlaamse Regering echt probeert daadkrachtig maatregelen te nemen tegen de knipperlichten die er

ongetwijfeld zijn. Ik vind ook dat we ons onderwijs niet naar beneden moeten discussiëren. Het gaat niet zo slecht, maar misschien zeggen we wat te weinig dat we de excellentie iets vaker moeten durven benoemen en nastreven.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord voor een positieve reactie.

Koen Daniëls (N-VA): Voorzitter, ik maak me zorgen dat u mijn gedachten kunt lezen. De positieve boodschap dat we studenten moeten laten blijven excelleren en dat we studenten moeten uitdagen om te excelleren, is inderdaad cruciaal.

Dit brengt me terug bij de laatste prestatiemotivatietanalyse van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO). In de antwoorden op de volgende drie vragen doen onze 15-jarigen het het slechtst van de leerlingen in alle OESO-landen: 'ik wil de beste zijn in een aantal dingen die ik doe', 'ik wil de beste zijn in een vak' en 'ik wil de beste zijn in alles wat ik doe'. Op al die vragen scoren onze 15-jarigen het slechtst van alle 15-jarigen in de OESO-landen.

We moeten dat op een of andere manier aanwakkeren, want de 15-jarigen uit 2015 stromen nu in in ons hoger onderwijs. We moeten in ons hoger onderwijs aangeven dat 10 of 12 niet genoeg is. We moeten proberen daar meer uit te halen, want 'op ralenti' krijgen we niet het beste resultaat. Als iemand de capaciteit heeft om de 100 meter sprint in minder dan 10 seconden te lopen, zullen we hem niet onder die 10 seconden krijgen door hem elke dag gewoon een aantal kilometer te laten joggen en hem te zeggen dat het goed is omdat hij elke dag heeft gelopen. Zo zal het niet lukken. Ik denk dat we ervoor moeten zorgen dat die excellentie in ons hoger onderwijs opnieuw naar boven komt.

De heroriëntering van studenten is ook belangrijk. Dat is in het belang van de studenten, van de kostprijs van de opleiding voor de ouders en van de instellingen in het hoger onderwijs. Als die studenten blijven meedraaien, wordt van de docenten verwacht dat ze die studenten blijven begeleiden. Ook in het hoger onderwijs, zowel de universiteiten als de hogescholen, is de tijd beperkt. Bijgevolg blijft er minder tijd over om de andere studenten aan te zetten tot excelleren, tot zeer sterke prestaties en tot het meer eruit te halen dan erin zit.

Op dat vlak blijf ik een beetje op mijn honger. Hoe zal het hoger onderwijs erin slagen die sterke profielen, die bollebozen, om het zo te zeggen, te blijven aanzetten tot excellentie en tot het zich inzetten? Hoe kunnen we de instellingen aanmoedigen om sneller te heroriënteren? In het financieringssysteem geldt op het einde van de rit natuurlijk het aantal diploma's en niet zozeer hoelang die studenten erover hebben gedaan.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Minister, ik wil u bedanken voor uw omstandig en geëngageerd antwoord. Daarmee heb ik niet gezegd dat er geen uitdagingen voor de toekomst meer zijn, integendeel zelfs. Ik denk wel en zeg hier met overtuiging dat de kwaliteitszorg deze legislatuur voor de minister van Onderwijs, de Vlaamse Regering en deze commissie de rode draad is geweest. Sta me toe daaraan toe te voegen dat ik dit weekend dan ook werd verrast door bepaalde reacties op ons onderwijs die ik heb mogen vernemen.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Mijnheer De Meyer, ik wil mijn uitspraken van afgelopen weekend wat kaderen, maar u had het wellicht niet over mijn uitspraken.

Ik geloof nogal sterk in het Pygmalion-effect: als je weinig verwacht van jongeren – en dat is ook een beetje een antwoord wat die 15-jarigen betreft, want ik heb die

prestatie-motivator uiteraard ook gezien –, dan gaan ze zich plooiën naar die lage verwachtingen. Als je veel verwacht van jongeren, dan gaan ze zich plooiën naar die hogere verwachtingen. Ik denk dat we echt werk hebben, ook in ons secundair onderwijs, om van alle jongeren, wat hun talenten ook zijn, die excellentie te verwachten. Het is niet omdat je niet goed bent in wiskunde dat er niks van jou moet worden verwacht. Het is niet omdat je niet goed bent in Frans dat er niks van jou moet worden verwacht. Op dat vlak mis ik soms een beetje de gediversifieerde fierheid. Zie ook het artikel over STEM vandaag: dat is ook waaraan we met ons beroepsonderwijs moeten proberen te werken. Iemand die zeer handig is, die een technische knobbel heeft, maar die minder goed is in bepaalde abstracte zaken, die kan evengoed excelleren. Mijn ouders zeiden me vroeger: 'Het is om het even wat je doet in het leven, als je maar probeert het goed te doen.' Ik verwijs ook vaak naar Sven Nys. Die was niet zo goed op school, tot een zuster hem zei: 'Amai, jij bent gewoon een acrobaat met je fiets.' Die voelde zich de beste, die voelde zich alweer veel beter. Aan die motivatie moeten we dus echt globaal werken, wat men ook doet in het leven. Dat is nu niet zo goed bij 15-jarigen. Ik moet zeggen dat ik me ook niet zo fantastisch voelde toen ik 15 jaar was, en dat is bij velen zo, maar als ze bij de slechtsten zijn in de hele OESO, dan voel je dat daar iets aan schort. Ik denk dus dat we iets duidelijker, iets geprononceerder moeten zijn in die verwachtingen die we uiten ten overstaan van alle jongeren.

Ik betwijfel wel – en dan richt ik me in het bijzonder tot de heer Daniëls – of die prestatie-motivatie bij onze 18-jarigen ook zo slecht is. Ik had deze week een hele discussie met iemand van die zei dat bij Voka werd gesteld dat de prestatie-motivatie bij de 18-jarigen de slechtste is van de OESO, dat Dirk Van Damme dat had gezegd. Ik zei dat dat niet kon, dat het ging om de 15-jarigen. Dat was een heel debat, want hij vond het een heel groot verschil of dat nu een 15-jarige of een 18-jarige was. Het waren in elk geval de 15-jarigen, en dat is nu nog eens bevestigd. Bij de sprong naar het hoger onderwijs zie ik ontzettend veel motivatie bij veel jongeren. Bij anderen zie ik aanvankelijk ook een zeer grote motivatie, die echter omslaat in demotivatie als het niet lukt. Dus ja, aan die heroriëntering moeten we werken, en als je dan in een systeem zit met verschillende gewichten en verschillende financieringen, dan werkt dat misschien wel niet stimulerend, maar onze universiteiten en ook onze hogescholen zetten wel stappen ter zake. Ik vind dat ze nog iets enthousiaster zouden mogen meewerken aan onze toelatingsproeven, maar we zetten stappen vooruit. Ik vind dat ze iets sneller, zelfs bij de eerste uitslag, in januari dan, zouden mogen inzetten op die heroriëntering. Onderschat dat immers ook niet: als je dat dan meegeeft aan de student, dan moeten die ouders nog meewillen, en die student zelf. Dat is allemaal niet zo evident. Er zijn dus nog wel wat stappen te zetten, maar het bewustzijn is er, en wat dat betreft, ben ik in elk geval niet zo negatief.

Mijnheer Daniëls, wat uw honger betreft: ik heb geprobeerd een antwoord te geven. Voor mij is nu heel interessant wat de resultaten zullen zijn van de aangescherpte studievoortgangsmaatregelen die we al hebben genomen. We zien een voorzichtige beterschap. Als dat beter wordt, dan denk ik dat we juiste keuzes aan het maken zijn. Als blijkt dat dit een eenmalig iets was, dan zullen we er de komende jaren over moeten nadenken om daar nog wat scherper in te worden. Sowieso, mijnheer De Meyer, en ook mevrouw Soens – want u stelde de vraag –, zullen we in dat licht ook de financieringsmotor grondig onder de loep moeten nemen.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Minister, dank u wel. Wat docenten en professoren, maar ook sommige rectoren of voormalige rectoren naar voren brengen, hangt heel sterk samen met de vraag waar we de lat leggen, wat de norm is die we stellen: waar willen we naartoe? Inderdaad, het is eigen aan de mens: als je zegt dat iets goed genoeg is, waar is dan de uitdaging voor jongeren om het beter te doen?

Als je met kleine kinderen werkt, zeggen veel van die kinderen dat ze het niet kunnen als je de zijwieltjes van hun fiets haalt, maar op een bepaald moment doen we het allemaal wel. Dan blijkt dat heel veel van onze jongeren erin slagen om op twee wielen te fietsen, en niet met twee zijwieltjes, maar we moeten het natuurlijk wel doen, want als we het niet doen... Dan kijk ik enigszins naar ons hoger onderwijs, waar je kunt blijven voortdoen in een opleiding die normaliter drie jaar duurt, en dan heb ik het niet over studenten met een beperking, maar over de normale generatiestudent. Het is niet zo dat er de afgelopen jaren iets in het drinkwater heeft gezeten, maar plots gaat men daar veel langer over doen, want er wordt aangegeven dat het eigenlijk niet uitmaakt, dat het ook in vier, in vijf en à la limite ook in zes jaar kan. Dat is al een deel van het gegeven.

Verwachten dat docenten in het hoger onderwijs alles maar moeten bijsturen, moeten helpen en ondersteunen en dergelijke meer, zorgt ook in het hoger onderwijs bij docenten voor heel wat burn-outs en uitval, en de vraag op bepaalde momenten of ze nu zichzelf aan het verbeteren zijn of wat de student zelf heeft gedaan. Minister, op dat vlak denk ik toch dat we inderdaad van zeer nabij moeten opvolgen, en eventueel nog moeten bijsturen.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Het is evident dat excellentie in het onderwijs onze gezamenlijke ambitie moet zijn, maar wel op alle niveaus en in alle studierichtingen, en dat is een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Steve Vandenberghe aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het lerarenplatform voor het basisonderwijs – 2206 (2017-2018)

VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het nieuwe leerkrachtenplatform – 2224 (2017-2018)

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (sp.a): Voorzitter, minister, collega's, dit is een belangrijke stap vooruit, maar er zijn ook nog een aantal constructieve bekommernissen, in het belang van de kinderen, de leerkrachten en het basisonderwijs. Tot op vandaag hoppen duizenden leerkrachten, sommigen al jarenlang, van tijdelijke vervangingsopdracht naar tijdelijke vervangingsopdracht. Dat leidt tot een grote werkonzekerheid. We hebben daar ook al heel veel debatten over gevoerd in het parlement, in deze commissie en in de plenaire vergadering. Bijna alle Vlaamse basisscholen doen terecht mee aan een nieuw project om jonge of startende leerkrachten meer werkzekerheid te bieden. In totaal zullen vanaf oktober 329 zogeheten leerkrachtenplatforms van start gaan.

In die structuren komen basisscholen samen om zo'n 2500 leerkrachten gedurende een schooljaar een volwaardige kans te geven, wat wij vanuit onze fractie zeker toejuichen en wat aansluit bij de nota die we enkele jaren hebben ingediend in het kader van de 'vliegtuigloopbaan'.

In het vorig schooljaar waren er in het basisonderwijs 17.558 leerkrachten die een opdracht hadden minder dan 66 procent van een voltijdse opdracht. Het is

ongelooflijk belangrijk dat de Vlaamse overheid niet enkel aandacht heeft voor de jonge startende leerkrachten, wat een goede stap vooruit is, maar ook voor de meer ervaren leerkrachten die vele jaren lang in werkonzekerheid leven en die dan een andere job gaan zoeken waardoor heel wat expertise en kwaliteit verloren gaat.

Minister, kunt u iets meer duiding geven welke leerkrachten gebruik kunnen maken van dit platform en welke inspanningen er zullen worden geleverd voor de leerkrachten in een werkonzekere positie die geen gebruik kunnen maken van dit platform?

Waarom wordt er pas op 1 oktober gestart? Waar kunnen die leerkrachten zich inschrijven? Wat met de leerkrachten uit het secundair onderwijs? Er zijn ook heel wat leerkrachten in een scholengroep die niet bij het platform zijn. Vroeger keek men naar wie al het langste aan het werk was bij de groep, maar nu kan men putten naar willekeur en wordt dat ook erg benadrukt. De jobs voor volgend jaar zijn uitgedeeld, het is dan afwachten of er in de loop van het jaar interimsvrijkomen. Kunt u een zekere transparantie formuleren voor die leerkrachten die eventueel wel of niet in aanmerking komen?

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Voorzitter, minister, collega's, heel wat Vlaamse basisscholen doen mee aan een nieuw platform, een soort vervangingspool voor leerkrachten. De leerkrachten in de pool zullen voor minstens 85 procent op de klasvloer worden ingezet. Zo kunnen ze in verschillende scholen binnen een platform afwezige leerkrachten vervangen of de plaats innemen van ervaren leerkrachten die kiezen voor een andere opdracht.

Opvallend: men zegt een volledig schooljaar tewerkstelling te willen bieden, maar leerkrachten gaan pas aan de slag vanaf begin oktober. Dit betekent dat leerkrachten die graag in zo'n pool zouden zitten, geen volledig schooljaar kunnen werken. Mogelijk zullen als gevolg dus enkel onervaren leerkrachten in de vervangingspool zitten.

In het secundair onderwijs wordt gestart met een gelijkaardig proefproject voor 350 leerkrachten. Gezien de beperkte omvang van het project, vallen de grote steden sowieso al uit de boot voor dit proefproject.

Minister, waarom de keuze om pas te starten op 1 oktober? Welke oplossing ziet u voor leerkrachten in de maand september? Hoe wilt u zorgen dat ook ervaren leerkrachten kiezen voor de vervangingspool? Hoe wilt u zorgen voor een structurele financiering van de vervangingspool? Waarom eerst een proefproject in het secundair onderwijs? Hoe wilt u de vervangingspool ook voor grotere steden mogelijk maken?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega Vandenberghe, eerst wil ik toch een aantal zaken rechtzetten in verband met de cijfers die u aanhaalt. U zegt dat er in het basisonderwijs 17.558 leerkrachten zijn die een opdracht hebben van minder dan 66 procent van een voltijdse opdracht. U verwijst hierbij naar mijn antwoord op uw schriftelijke vraag nummer 169, maar u moet wel eerlijk zijn en er ook bij vermelden dat deze cijfers gaan over alle personeelsleden, van alle leeftijdsgroepen, zowel vastbenoemde als tijdelijke personeelsleden in het basisonderwijs. In hetzelfde antwoord kunt u ook lezen dat, in de leeftijdsgroep van 20 tot 30 jaar, het aantal leerkrachten met minder dan 66 procent van een voltijdse opdracht 4928 bedraagt.

De overgrote groep van deeltijds werken in het basisonderwijs is een gevolg van de keuze van personeelsleden om deeltijds te gaan werken. Dat blijkt ook uit mijn antwoord op de vraag van mevrouw Meuleman, vraag nummer 375: we zien dat het aantal leerkrachten dat er zelf voor kiest om deeltijds te gaan werken, sterk is gestegen, van bijna 11.000 in 2008-2009 naar bijna 17.000 in 2016-2017. Dit komt ook door de hervorming van het verlofstelsel, dat is ingegaan vanaf het schooljaar 2016. Maar, en dat is positief, en onder meer een gevolg van de nieuwe benoemingsprocedure in 2015-2016: we zien dat meer leerkrachten in het basisonderwijs een vaste aanstelling hebben voor een voltijdse job. Die stijging bedraagt meer dan 20 procent over de laatste tien jaar. Meer mensen hebben dus vast werk.

Maar dit neemt niet weg dat ikzelf, samen met de regering en de sociale partners, ervoor gekozen heb om prioritair werk te maken van de situatie van de beginnende leerkracht.

Wat staat er in de cao? Invoeren van het lerarenplatformen vanaf het schooljaar 2018-2019 voor 17,5 miljoen euro; mogelijkheid om vervangingsopdrachten aantrekkelijker te organiseren; vaste benoeming mogelijk maken voor personeelsleden die een vervangingsopdracht hebben ter vervanging van langdurig afwezige collega's. Dat is een derde extra die vastbenoemd worden, ook weer meer werkzekerheid; invoeren van de aanvangsbegeleiding als een recht voor de startende leerkracht; extra middelen voor aanvangsbegeleiding.

Dat is dus het kader, collega Vandenbergh. Ik wilde dit eventjes schetsen omdat de cijfers niet helemaal juist waren, en u wist dat zelf ook dat die niet juist waren. We zetten dus wel wat stappen voor die loopbaanvastheid.

Door leerlingenevoluties en uitstroom van leraren zullen de basisscholen de komende jaren bijna 2000 tot 2500 nieuwe voltijdse leerkrachten nodig hebben. Dat zijn op zich al stabiele en volwaardige jobs.

Het lerarenplatform is bedoeld voor leerkrachten die bij het begin van het schooljaar toch geen aanstelling hebben voor een volledig schooljaar. Deze leerkrachten, die vandaag worden ingezet in verschillende korte vervangingsopdrachten in de loop van het schooljaar, krijgen op deze manier werkzekerheid.

De start op 1 oktober is afgesproken met de sociale partners in de cao. In de maand september is de situatie in scholen vaak nog minder stabiel. Er zijn personeelsverschuivingen, leerlingenwisselingen en sommige scholen hertellen ook op 1 oktober. Die nood aan vervangers is op 1 september veel minder groot. Vanaf 1 oktober is de situatie stabiel.

Mevrouw Meuleman, we kunnen ervaren leerkrachten niet verplichten om voor het lerarenplatform te kiezen. We voorzien wel in de mogelijkheid dat een ervaren, vast benoemd personeelslid ervoor kiest om in het platform te starten en bieden een startende leerkracht zodoende de mogelijkheid om in een stabiele klas les te geven. Dat is mogelijk vanaf 1 oktober, ook halftijds.

Het platform is dus bedoeld voor de starters. Wanneer men bijvoorbeeld recht heeft op negen starters en een ervaren leerkracht de vervangingen wil doen, dan kan de scholengemeenschap daarmee instemmen en de starter een klas geven en de leerkracht met ervaring die vervangingen laten doen. Dat is perfect mogelijk. Wie in aanmerking komt, zijn de starters. Maar wisselen is dus perfect mogelijk.

Cao XI voorziet in een structurele financiering van het lerarenplatform. Het systeem zal worden gemonitord en geëvalueerd samen met de sociale partners. We zullen de effecten daarvan bekijken, want in tegenstelling tot de vorige pool die straks centraal georganiseerd was, doen we dat nu niet centraal. We doen nu

alles decentraal, de scholen zijn zich in die zin aan het organiseren en er is veel interesse vanuit het basisonderwijs.

We starten in het secundair onderwijs met een proeftuin, precies op vraag van de meeste sociale partners. Zij gingen ervan uit dat er in het secundair onderwijs niet zoveel interesse zou zijn. Bovendien wilde men ook bekijken of dit wel efficiënt is. In het secundair onderwijs heeft men veel vakken en expertise en is het dus veel moeilijker om een pool op te zetten.

Voor het basisonderwijs zijn alle regio's uiteraard betrokken in het lerarenplatform.

Voor het secundair onderwijs gebeurt de selectie van de samenwerkingsplatformen zoals vastgelegd in het ontwerp van programmadecreet. In de aanbiedingen die we hebben gekregen, zien we een aantal heel grote samenwerkingen waar ik persoonlijk wel voor gewonnen ben, maar dan zullen we wel moeten nagaan wat er mogelijk is binnen de budgettaire mogelijkheden.

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (sp.a): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik heb tijdens mijn inleiding gezegd dat dit een heel mooie stap vooruit is. Maar de bezorgdheid blijft natuurlijk bij de grote groep die nog altijd uit de boot valt.

Er blijft een groep leerkrachten – en dat zijn niet altijd jonge startende leerkrachten – die uit de boot vallen en die van onze radar in het onderwijs verdwijnen, die het niet meer zien zitten en die blijven aanmodderen. Ik heb veel, ook emotionele reacties gekregen op het voorstel over een lerarenplatform. Zo kreeg ik een reactie van een leerkracht die bijna TADD (tijdelijke aanstelling van doorlopende duur) is in drie scholen, in de 40 is en vreest niet aan bod te komen omdat directies zelf kunnen putten uit de bestaande plaatsen. Een andere leerkracht is 47 jaar en heeft twee kinderen maar nog altijd geen vaste job.

Er zijn dus veel mensen die uit de boot vallen. We moeten daar aandacht aan blijven besteden en dat kader blijven verfijnen – Rome is ook niet in één dag gebouwd. Ik besef dat dat ook te maken heeft met financiële middelen, het zou heel kort door de bocht zijn van mijn fractie om te vragen dat er nog grotere stappen zouden worden gezet. Het moet immers ook allemaal betaald worden. Ik zal dit in het debat over onze voorstellen van resolutie die over twee weken aan bod komen, ook zeer genuanceerd aanbrengen en hopen dat de meerderheidspartijen meestappen in het verhaal.

We moeten hier aandacht aan blijven besteden en erover waken dat, zowel in het basisonderwijs als in de rest van het onderwijs, heel bekwame mensen niet uit de boot vallen doordat ze geen vooruitzichten hebben. Als burgemeester stel ik regelmatig vast dat mensen het niet meer zien zitten in het onderwijs omdat ze geen zekerheid hebben op lange termijn. Het gaat meestal over sterke leerkrachten met diverse skills die sneller andere jobs vinden en niet langer in het onderwijs blijven, maar elders aan de slag gaan.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Minister, u zegt dat die ervaren leerkrachten zullen beginnen in september. Vanaf oktober begint de starterspool en kan die ervaren leerkracht de plaats innemen van een beginnende leerkracht die anders in de starterspool zou moeten beginnen. De vraag is hoe vaak dat zal gebeuren. En dat betekent ook dat die beginnende leerkracht in september nog een maand in onzekerheid zit en geen job zal hebben. Het blijft toch perverse effecten hebben dat u pas op 1 oktober met die pool begint. Hoewel er kan worden gewisseld,

zal het resultaat toch zijn dat net die meest uitdagende opdracht, om in verschillende scholen verschillende vervangingen te doen, op het bord van heel wat beginnende leerkrachten zal komen. Ik weet niet of dat een goede zaak is.

We hadden het verhaal in Klasse van een zeer ervaren leerkracht die al zeer lang voor dezelfde klas stond en nood had aan een extra uitdaging. Die schreef: 'Ik heb er heel bewust voor gekozen om die vervangingen te doen, ik sta sterk genoeg in mijn schoenen, ik kan zeer snel verschillende schoolcontexten, verschillende klassen, verschillende leerjaren onder mijn hoede nemen. Voor mij lukt dat want ik heb al zo veel ervaring.' Ik denk dat het uiterst belangrijk zal zijn dat die mensen die pas in die vervangingspool terechtkomen, die pas van school komen en beginnende en weinig ervaren leerkrachten zijn, zeer goed worden begeleid.

Ik zie daar een reëel gevaar in. Dat is een bezorgdheid die gedeeld wordt door de onderwijsverstrekkers. Ik zou echt willen dat u in de gaten houdt dat we daar niet opnieuw mensen krijgen die uit het onderwijs weglopen omdat ze het niet aankunnen om die verschillende vervangingen te doen, omdat ze niet begeleid worden en er de brui aan zullen geven net op het moment dat we veel leerkrachten nodig hebben. Ik blijf daar een gevaar in zien.

Het proefproject secundair is zodanig kleinschalig dat het voor grote steden niet mogelijk was om mee te stappen omdat zij al zo veel leerkrachten zouden nodig hebben, terwijl het net daar interessant zou zijn om een proefproject op te starten, want daar zou je netoverschrijdend kunnen samenwerken. Je hebt daar veel scholen op een korte afstand. Daar zou het goed zijn om dat uit te proberen en daar is het dan niet mogelijk. Ook dat is een spijtige zaak. Minister, ik zou willen vragen, als het volgend jaar nog eens zou worden gelanceerd, om ervoor te zorgen dat er toch zeker een project in een grote stad kan worden uitgerold. Volgens mij zullen we daar dan echt wel de positieve effecten zien omdat je daar veel scholen hebt op een korte afstand en je daar regionaal zou kunnen werken. Dan wordt het net interessant.

Er zitten volgens mij nog wel wat haken en ogen aan het voorstel. Ik zou u willen vragen om het zeker goed op te volgen.

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Iedereen is bezig om zich te organiseren en er komen natuurlijk praktische vragen naar voren. Zoals ik het had begrepen, zou het lerarenplatform enerzijds werkzekerheid bieden aan die 2500 leerkrachten. Anderzijds had ik gedacht dat dit winst zou brengen in de aantallen uren die scholen zouden kunnen gebruiken voor hun korte vervangingen. Maar dat blijkt een beetje een vestzak-broekzakoperatie te zijn. Ik ga een paar concrete vragen stellen.

Wanneer een personeelslid dat in het lerarenplatform werkt, een korte vervanging doet, moet men dat melden aan het departement zodat die een korte vervanging kan inbouwen in die 85 procent waaraan de school voor die reguliere vervanging moet voldoen. Maar wanneer dit aangegeven wordt, gaat de teller van kortevervangingsuren die de school heeft, naar beneden. Ze worden dus in een korte vervanging aangesteld, want het is een vervanging van minder dan 10 uur. Om dit te kunnen opnemen in die 85 procent, moeten ze dat aangeven aan het departement en gaat hun teller van de korte vervanging naar beneden. Was dit effectief de bedoeling of is dat pas bij de verdere uitwerking naar voren gekomen?

Hierdoor komen een aantal knelpunten naar voren. Scholen hebben een aantal uren korte vervanging en vragen zich dan of het interessant is om in te stappen in dat lerarenplatform. Waarschijnlijk wel want ze zullen veel minder korte

vervangingen vinden als ze dat niet doen. Maar hoe minder korte vervangings-eenheden een school heeft, vanwege de grootte van de school, hoe moeilijk het voor die school is om aan die 85 procent te komen. Voor een kleine school is dat vrij veel. Stel dat een school 16 uren van het lerarenplatform krijgt, dan betekent dit dat die school sowieso die leerkracht 13 uren per week in een korte vervanging moet zetten. Voor een kleine school is dat niet altijd even evident. Men geeft aan dat een mogelijk knelpunt in de toekomst zou zijn dat directies er soms op zullen aandringen om een beetje langer afwezig te blijven om hun organisatie van de school interessanter te maken, wat natuurlijk niet de bedoeling kan zijn, want dan gaat dit systeem zichzelf tegenwerken.

Er kwam een tweede vraagje aan bod in de bestuursvergadering van de Onderwijskoepel van Steden en Gemeenten (OVSG). Collega Meuleman heeft al verwezen naar het feit dat er een beperking is van middelen wat betreft het secundair onderwijs. Bij de OVSG heeft men aangegeven dat heel veel van hun scholen in netoverschrijdende scholengemeenschappen zitten waardoor heel veel scholen van hen uit de boot vallen in dit proefproject. De koepels hebben gekozen om in het beperkte gegeven dat zij hebben, slechts één netoverstijgend project te ondersteunen waardoor alle andere scholen binnen de OVSG die in netoverschrijdende scholengemeenschappen werken, allemaal uit de boot vallen. Misschien moeten we dit meenemen als dit wordt voortgezet in het volgende schooljaar.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Minister, ik wil hoe dan ook herhalen dat het lerarenplatform een positieve beslissing is. Dat mogen we toch niet vergeten. Ik denk dat het ook zo gepercipieerd wordt in het onderwijsveld. Dat er nog een aantal praktische vragen zijn, is vrij logisch. Als je de organisatie kent binnen een school en haar praktijk, dan vind ik de startdatum van 1 oktober niet zo onlogisch. Bovendien is het het resultaat van sociaal overleg. Een piste waar ik wel even op wil ingaan, is het inschakelen van ervaren leerkrachten in de vervangingspool en de starters een stabiele opdracht geven. Ik vind dit een bijzonder interessant idee. Ik heb trouwens tijdens de twee vorige legislaturen meermaals suggesties in die zin gedaan en ik weet dat sommige mensen binnen de koepels ook in die richting denken.

Uiteraard weet ik dat het ideale niet van deze wereld is, maar ik denk dat we dit toch zo veel mogelijk moeten stimuleren.

Het zal op vrijwillige basis zijn, maar schoolbesturen kunnen hierin een belangrijke rol spelen. De formule moet ook voldoende aantrekkelijk worden gemaakt voor de ervaren leerkracht, zodat die bijvoorbeeld, op het moment dat hij geen vervangingsopdracht heeft, niet terug naar de klas moet, maar wel jonge leerkrachten kan coachen, starters kan begeleiden enzovoort.

Ik wil u alleen suggereren, minister, om voldoende aandacht te schenken aan deze piste, samen met de onderwijsverstrekkers, zodat die effectief veel kans maakt.

Kathleen Helsen (CD&V): Minister, ik heb zelf een heel concrete vraag, die leeft in het veld. Hoe werkt het leerkrachtenplatform in het kader van een zwangerschapsverlof? Is het de bedoeling dat de vervanging gebeurt vanuit het leerkrachtenplatform of wordt er daarbuiten toch nog een vervanging gezocht? Kunt u, indien mogelijk, daarin duidelijkheid creëren?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega's, ik maak eerst een algemene opmerking. Er wordt geciteerd uit de raad van bestuur van de Onderwijskoepel van Steden en Gemeenten (OVSG). Ik wil toch wel melden dat OVSG de platformen basis- en

secundair onderwijs unaniem heeft goedgekeurd. Alle sociale partners staan achter de manier waarop we werken.

Dus dat men nu zegt dat er in het secundair onderwijs maar een paar proefprojecten zijn, is de consequentie van de keuze die gemaakt is. Het secundair onderwijs heeft – en ik vind dat een uitstekende zaak – gezegd: investeer de middelen maar in het basisonderwijs, want daar is het het meest nodig. Er is dus inderdaad solidariteit opgetreden. Dat heeft tot gevolg dat er minder middelen zijn in het secundair onderwijs. Maar dat heeft tot positief gevolg dat je voluit werk kunt maken van het platform in het basisonderwijs.

U had daarrond praktische vragen: wie, wat? Wel, ik heb de proefprojecten nog niet gekozen. Ik moet bekijken wat er werd ingediend. En dan moet ik bekijken welk budget we daaraan kunnen geven.

Mijnheer De Meyer, ik dank u voor uw positieve bijdrage. Het is wel zo dat dit een enorm verschil kan maken en dat wij als Vlaamse overheid 15 procent bijbetalen. We investeren daar dus 15 miljoen euro in. Dat is het verschil tussen de 85 procent die moet worden ingezet en de 15 procent die voor coaching, voor co-teaching enzovoort kan worden gebruikt. De leraar werkt 100 procent en wordt 100 procent betaald. Hij moet maar voor 85 procent worden ingezet voor vervangingen en die 15 procent kan bijscholing of coaching zijn.

Als er een wissel gebeurt, een ervaren leerkracht met een jongere – wat wel eens zou kunnen gebeuren binnen een scholengemeenschap –, dan gelden dezelfde regels. Dat is goed.

September of oktober: je kunt daarover discussiëren. Maar ook hier hebben de sociale partners samen beslist om naar 1 oktober te gaan en niet naar 1 september. Dus wie ben ik om mij daartegen te verzetten? En uiteraard, mevrouw Meuleman, zullen we dat monitoren. We zullen bekijken of dat geen verkeerde effecten heeft enzovoort. Dit is samen beslist. Iedereen vond dat een goede zaak.

Mevrouw Krekels, u verwijst naar korte vervangingen. Ja, waarin zijn wij nu geslaagd? Het is evident dat elke vervanging die je opneemt, moet meetellen. Anders zou het wel raar zijn: de korte niet en de andere wel. Voorzitter, wat zwangerschappen betreft: geen enkel probleem. Het is daarvoor bedoeld. Dat is een onverwachte afwezigheid. Je kunt het vorige schooljaar niet weten dat je zwanger zult worden, tenzij je extreem goed plant – bij de ene lukt dat al wat beter dan bij de andere. Ik denk dat geen enkele leerkracht aan zijn directeur zal zeggen: 'Wij zullen proberen om volgend schooljaar zwanger te zijn.' Als je dat al zou moeten zeggen, zou dat een zware inbreuk op de privacy zijn. Als je bekijkt wanneer die kleine wordt gemaakt en wanneer die geboren wordt, is dat voor de school en de schoolorganisatie altijd een onverwachte afwezigheid. Dat past daar dus perfect in.

Waarin zijn we geslaagd? We zijn erin geslaagd om de ongebruikte budgetten – doordat we niemand vinden voor een vervanging – opnieuw in te zetten. En dat is het goede aan de maatregel. Die tikken allemaal aan. Vroeger was collega Tommelein zeer gelukkig: 'Ah, zoveel vervangingen zijn niet gebeurd. Ze vallen in de pot van de 'open end' van de regering.' Wij recupereren die nu en we zetten die terug in. We pakken daarop een gemiddelde. We zullen nu monitoren of dat ongeveer klopt met wat we niet hebben.

Ik zocht de cijfers in verband met de aantrekkingskracht, maar ik heb ze niet mee. Elke basisschool in Vlaanderen doet mee, behalve enkele scholen. Het is een enorm succes. Het is nu aan hen om op het terrein dat succes te maken. Er zijn inderdaad vragen en zorgen, maar wij hebben, geheel getrouw aan het regeerakkoord, gezegd: vertrouwen geven, verantwoordelijkheid nemen. Probeer

het te realiseren op het terrein. En ze krijgen daarin ook veel autonomie. Maar het is een beetje moeilijk om te zeggen: die vervanging telt wel mee en deze niet. En dat tikt dan natuurlijk ook aan. Dat kan niet anders.

Het is geen vestzak-broekzakoperatie, mevrouw Krekels. Want de 15 miljoen euro zit net in de vrijstelling. Wij betalen dus bij. *(Opmerkingen van Kathleen Krekels)*

Ja, dat is onze 15 miljoen euro. En al de rest zijn gewoon de middelen die worden gebruikt. Maar onze extra bijdrage zit in het feit dat, als iemand een korte vervanging doet, die 85 procentregeling van toepassing blijft op het geheel. Begrijpt u?

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (sp.a): Minister, ik dank u voor alle informatie. Er zijn natuurlijk altijd wel meer mensen die solliciteren voor het leerkrachtenplatform. En de plaatsen zijn dan beperkt. Ik zie dat er 34 enthousiaste sollicitatiebrieven zijn en maar 7 plaatsen.

Minister Hilde Crevits: In Antwerpen werkt men zeer breed samen. Dat geeft 90 plaatsen. Dat gaat dus echt niet over weinig. Ik ben verbaasd over hoeveel plaatsen het gaat in mijn eigen scholengemeenschap in Torhout. Ik merk dat het overal echt wel een vrij brede impact heeft.

Steve Vandenberghe (sp.a): Het is een heel interessant en noodzakelijk debat. Het is een grote stap in de goede richting. Maar er is inderdaad waarschijnlijk nog wat bijsturing, monitoring en schaaftwerk nodig. Het moet ook nog worden bekeken met vele andere aspecten van het onderwijs.

Het punt dat ik wil maken, is dat ik het heel goed vind dat er eerst en vooral in het basisonderwijs wordt geïnvesteerd. Niet omdat ik altijd de belangen van het basisonderwijs verdedig, maar omdat ik ervan overtuigd ben dat de noden daar vandaag het grootst zijn. En dat vind ik wel een goede keuze. Ik sluit niet uit dat we dat op termijn kunnen bekijken. Maar investeer eerst in het basisonderwijs. Daar starten onze kindjes. Het is daar heel erg noodzakelijk. Daar moeten de leerkrachten ook alle vakken geven.

Ik zeg niet dat het secundair niet zwaar is, maar in het basisonderwijs zijn de noden misschien het grootst.

Er zitten heel veel positieve dingen in, maar we moeten het zeker bijsturen en opvolgen en binnen de financiële mogelijkheden kijken of het nog kan worden uitgebreid, niet alleen voor startende leerkrachten maar ook voor diegenen die al veel langer in het onderwijs zitten en door de mazen van het net glippen.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): De noden in het basisonderwijs bijvoorbeeld op het vlak van werkingsmiddelen zijn inderdaad het grootst, maar als het over de vervangingen gaat, weet ik het niet. Het is voor het secundair onderwijs ook zeer moeilijk om vervangingen te vinden. Het is ook niet opportuun dat jongeren soms urenlang voor een bepaald vak in de studie moeten zitten. Het is moeilijker om elkaar daar te vervangen of om in te springen. Ik hoor dus vaak van het secundair onderwijs dat het vinden van vervangingen een acuut probleem is. In die zin is het proefproject te beperkt en moet het zeker worden uitgebreid. Het brengt nog niet meteen een oplossing voor de zeer grote vraag die ik binnenkrijg van directeurs in het secundair onderwijs. Ik hoop dat daarin verder zal worden geïnvesteerd. Het is goed om bijkomend te investeren in het basisonderwijs, maar ook hierin is het secundair onderwijs zeer belangrijk.

De keuze voor 1 oktober is vooral budgettair ingegeven. U zegt dat het een akkoord is met de sociale partners, maar het moest natuurlijk binnen de huidige enveloppe van de niet-opgebruikte uren, en daar moest misschien een mouw aan worden gepast. Ik denk toch dat het belangrijk is om te monitoren en nog extra budgetten uit te trekken als blijkt dat er toch wel wat problemen zijn door de start in oktober.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het 7e jaar beroepsonderwijs bij de modernisering van het secundair onderwijs – 2235 (2017-2018)

VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de waardevermindering van het diploma van het technische 7e specialisatiejaar als gevolg van de modernisering van het secundair onderwijs – 2237 (2017-2018)

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Leerlingen uit het beroepsonderwijs (bso) die momenteel een zevende jaar volgen – dat is een derde jaar in de derde graad en beter gekend als de specialisatieopleidingen – ontwikkelen tijdens dit jaar niet enkel meer expertise in hun vakdomein, maar behalen indien ze slagen ook een diploma secundair onderwijs in de Vlaamse kwalificatiestructuur niveau 4.

In de bepalingen omtrent de modernisering van het secundair onderwijs die momenteel voorliggen, wordt dit gewijzigd. Het decreet stelt: "De studierichtingen van de finaliteit arbeidsmarkt leiden in het tweede leerjaar van de derde graad tot een bewijs van onderwijskwalificatie niveau 3." Na het zesde jaar beroepsonderwijs zal men dus een kwalificatie secundair onderwijs niveau 3 krijgen. Een extra technisch specialisatiejaar zal een kwalificatie secundair onderwijs opleveren op niveau 4, doch dit zijn dan twee kwalificaties secundair onderwijs weliswaar met bijkomende beroepskwalificaties.

De vrees bestaat nu dat leerlingen minder voor het specialisatiejaar in het beroepsonderwijs zullen kiezen, alhoewel dit specifieke profiel zeer gegeerd is op de arbeidsmarkt. Bijkomende bemerking is dat bij vele overheidsbedrijven nog steeds de klemtoon ligt op het diploma en niet zozeer op de competenties of beroepskwalificaties van de kandidaat-werknemer, en bijgevolg men niet meer zal kiezen om die bijkomende beroepskwalificaties te verwerven.

We zijn zeer blij dat we leerlingen na het zesde jaar beroepsonderwijs eindelijk ook een diploma gaan geven, maar de bekommernis bij vooral het zevende jaar beroepsspecialisatie is dat zij denken dat de attractiviteit van het zevende jaar beroepsonderwijs minder groot zal zijn. Waar men vroeger nog kon zwaaien met een diploma, moet men jongeren nu vooral overtuigen met het inhoudelijke dat wordt bijgebracht.

Ik verwijs ook nog naar de memorie van toelichting bij het decreet dat we daarover hebben goedgekeurd en waar we uiteraard volledig achter staan. We splitsen op in de zevende jaren tussen enerzijds meer beroepsbekwaamheid en anderzijds voorbereiden op hoger onderwijs. Ik ben een zeer grote fan van het

leerjaar met de verschrikkelijke naam 'naamloos leerjaar'. Om jongeren daarvoor warm te maken ... Ik denk dat we beter kunnen. 'Vorbereidend leerjaar', 'springplankleerjaar' of 'boostjaar', het maakt me niet uit, maar 'naamloos leerjaar' is toch de minst attractieve term die men kon bedenken.

Desalniettemin deel ik de bekommernis van de beroepsscholen om leerlingen te kunnen blijven aantrekken. Minister, kunt u duidelijkheid verschaffen over wat het verschil is tussen kwalificatie secundair onderwijs niveau 3 en niveau 4 en dit in relatie tot het bso? Op welke manier zullen de bijkomende beroepskwalificaties die een leerling verwerft in het zevende leerjaar beroepsonderwijs worden gehonoreerd? Hoe kunnen we ervoor zorgen dat leerlingen alsnog een specialisatie beroepsonderwijs volgen of de specialisatie die meer beroepsgericht is naast de voorbereiding hoger onderwijs? Zijn de verschillende sectoren en de overheid reeds op de hoogte van deze wijziging en dus bijgevolg bereid om aanpassingen te doen in hun aanwervingsbeleid?

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Minister, ik steun de noodkreet vanuit het beroepsonderwijs omdat leerlingen die een technisch specialisatiejaar volgen, in de modernisering van het secundair onderwijs geen volwaardig diploma middelbaar meer zullen krijgen. Het zijn de directeurs van de katholieke nijverheidsscholen die aan de alarmbel trekken. Nu levert dat extra jaar wel een diploma niveau 4 op. De directeurs vrezen dat leerlingen zich niet meer technisch zullen specialiseren, terwijl de arbeidsmarkt dit nodig heeft.

De modernisering van het onderwijs voorziet dat je na je zesde jaar bso een extra jaar algemene vorming kunt volgen. Dan krijg je, als je slaagt, wel je middelbaar diploma van niveau 4, hetzelfde als wat leerlingen nu krijgen na een technisch specialisatiejaar. Directeur Michel Cardinaels van de nijverheidsschool in Bree zegt: "Zeer vreemd, dat je voor algemene vorming wel een volwaardig diploma krijgt en voor technische vakken niet. Want wat heeft de arbeidsmarkt nodig? Technici. Vorige week bleek nog uit een studie van de VDAB over schoolverlaters dat een specialisatiejaar je kansen op de arbeidsmarkt erg verhoogt. In dat zevende jaar krijg je net zeer veel praktijk: auto-elektriciteit, fotolassen, pijpfitting, dakwerken enzovoort. Dat zijn allemaal specialisatiejaren. De jongeren die afstuderen in die zevende jaren zijn zeer gegeerd." Het zou geen goede zaak zijn, als dat specialisatiejaar minder aantrekkelijk zou worden.

Minister, in het artikel wijst u op het bijkomende jaar voor bso'ers die na hun middelbaar willen voortstuderen. Ze krijgen in dat specialisatiejaar algemene vakken. Een ander groot verschil met nu is dat er ook beroepskwalificaties – en dus niet alleen onderwijskwalificaties – ingevoerd worden. Dat zal evenwel slechts onderwijskwalificatie 3 opleveren. U antwoordt: "Dit toont onze waardering voor de arbeidsmarktgerichte studierichtingen." Voor ons is het toch niet helemaal duidelijk hoe dat het geval kan zijn.

Kunt u verduidelijken hoe de regeling nu juist in elkaar zit? Wilt u uw antwoord verduidelijken? Krijgt u ook signalen uit het veld? Bent u zich bewust van de gevolgen voor de kwaliteit van de uitstroom?

In het artikel wordt gesteld dat het diploma na zes jaar bso, niveau 3, niet als volwaardig diploma beschouwd wordt voor de overheidsjobs. Klopt dat? Kunt u dat verduidelijken? Kan daar iets aan gedaan worden, zoals ook collega Daniëls vraagt?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik zal proberen zo kort en zo duidelijk mogelijk te antwoorden. Vandaag is het zo dat leerlingen uit het bso die slagen in het tweede

leerjaar van de derde graad, dus het zesde jaar, geen diploma secundair onderwijs krijgen. Zij krijgen enkel een getuigschrift. Dat is niet waarderend voor hun inspanningen. Daarom hebben we in het kader van de modernisering van het secundair onderwijs beslist om ook na het tweede leerjaar van de derde graad een diploma secundair onderwijs uit te reiken. Die beslissing werd al genomen in 2013, collega's, en stond in het masterplan secundair onderwijs. Met dat diploma zullen leerlingen met succes kunnen starten op de arbeidsmarkt. De aansluiting is immers gegarandeerd via de beroepskwalificaties die een onderdeel vormen van de studierichting. Dat is de tweede grote nieuwigheid.

Het diploma, na die zes jaar dus, zal ook onmiddellijk toegang verlenen tot graduaatsopleidingen, tot hbo5. Het geeft evenwel geen rechtstreekse toegang tot de bacheloropleidingen. Waarom niet? Omdat deze jongeren op dat moment onvoldoende voorbereid zijn op hoger onderwijs. Zoals u weet, hebben wij een matrix met duidelijke finaliteiten: arbeidsmarkt of verder studeren. Men kan dus na beroepsonderwijs wel naar hbo5, want dat is hoger beroepsonderwijs, maar niet onmiddellijk naar een academische of professionele bachelor.

Ik wil nu even stilstaan bij het derde leerjaar van de derde graad, want hierover gaat de discussie. Vandaag krijgen jongeren pas na een derde leerjaar van de derde graad bso, het zogenaamde 'zevende jaar', een specialisatiejaar, het diploma secundair onderwijs. Ze kunnen daarmee naar de arbeidsmarkt, maar evengoed kunnen ze een hbo5 of een bachelor aanvatten. Nochtans zijn ze niet voorbereid op die doorstroming, zeker niet naar de bachelors, omdat de focus van de opleiding lag op het technische en het arbeidsmarktgerichte.

In het kader van de modernisering hebben we alle derde leerjaren van de derde graad onder één noemer geplaatst: Se-n-Se-opleidingen, wat staat voor secundair-na-secundair. Dat is een vereenvoudiging in vergelijking met vandaag: nu is er immers een opdeling tussen specialisatiejaren bso en Se-n-Se, die volgen op het tso. Bij de toekomstige Se-n-Se-opleidingen zijn er twee types, namelijk de Se-n-Se als beroepsgerichte specialisaties en de Se-n-Se die voorbereiden op het hoger onderwijs. Zevende jaren, Se-n-Se's dus, als beroepsgerichte specialisaties zullen worden samengesteld uit een of meerdere beroepskwalificaties. Deze Se-n-Se-opleidingen leiden niet tot een onderwijskwalificatie 4 maar wel tot een bijkomende beroepskwalificatie van niveau 3 of niveau 4. De beroepskwalificatie kan dus wel van niveau 4 zijn, maar de onderwijskwalificatie niet. Dat is ook vrij logisch, omdat opnieuw de focus van de opleiding gericht is op de technische aspecten van een beroep en dus geen algemene vorming toevoegt.

Se-n-Se-opleidingen die voorbereiden op het hoger onderwijs en leiden tot een diploma secundair onderwijs van onderwijskwalificatieniveau 4 vormen een tweede soort. Die opleidingen zijn niet alleen samengesteld uit beroepskwalificaties maar ook uit eindtermen en zullen jongeren vanuit een arbeidsmarktgerichte studierichting specifiek voorbereiden op het hoger onderwijs.

Enkele dagen geleden werd een delegatie van directeurs op mijn kabinet ontvangen. Ik begrijp de bezorgdheid van onze directies. U moet echter ook proberen mijn bezorgdheid te bekijken. Jongeren die vandaag na het zevende jaar – niet het naamloos jaar maar het andere Se-n-Se, waarbij ze een diploma krijgen – de sprong maken naar de bachelors, halen geen goede resultaten. Daarom hebben we gezegd dat we ervoor moeten zorgen dat we doen wat we beloven. Als je na je secundair onderwijs, ook al is het na zeven jaar, niet voldoende algemene vorming gehad hebt om met vertrouwen de sprong te kunnen maken naar de professionele bachelor, dan mogen we dat niet toelaten. Dat is de reden waarom we geknipt hebben. Ik hoop dat heel veel technische scholen ook die algemene vorming zullen aanbieden.

Ik wil aangeven aan welk denkspoor we nu aan het werken zijn, omdat ik jullie bezorgdheid wel begrijp.

Ik kan niet bekribbelen op mijn zorg om te doen wat beloofd werd. Je moet ook wel zorgen dat men een redelijke kans op slagen heeft als men dan toch start in die andere richtingen.

De directies zeggen: de leerlingen gaan misschien vast blijven zitten op niveau 3 van de kwalificatiestructuur, ze gaan misschien niet meer kiezen voor Se-n-Se. Ik heb daar begrip en geen begrip voor. Hun zorg zou moeten zijn: als je onderwijskwalificatie 4 geeft, dat er voldoende algemene vorming is geweest. Die garantie heb ik met het huidige aanbod niet.

Er is mij gevraagd, en daar ben ik nu over aan het nadenken, om in dat zevende jaar naast een beroepskwalificatie die onderwijskwalificatie aan te bieden in één jaar, zodat ze dus op de twee zouden mikken. Voor mij is dat zeker bespreekbaar, als we het erin krijgen. Maar nog eens, voor mij telt maar één iets, en dat is de garantie op slaagkansen. Dan zouden we naar een Se-n-Se kunnen gaan die volledig algemeen vormend is, een Se-n-Se die enkel op extra beroepskwalificaties mikt of een Se-n-Se die op één beroepskwalificatie en een OK4 mikt. Ik ben bereid om die piste mee te bekijken. We moeten dat nu toch nog omzetten, dus dat kan. Maar ik moet de garantie hebben dat men voldoende voorbereid is. Die piste bekijken we nu, dat zou wat soelaas kunnen brengen. Maar de pure redenering 'we gaan minder leerlingen hebben in het zevende jaar' is voor mij geen optie.

Wat de overheidsjobs betreft, mevrouw Meuleman, ik weet niet waar dat vandaan komt. Wat de toegang tot het openbaar ambt betreft, is het studiegetuigschrift van het tweede leerjaar van de derde graad beroepssecundair onderwijs voldoende. Het is niet zo dat men kansen zou ontnemen, dat blijft zeker op niveau. We moeten wel op termijn de regelgeving aanpassen aan de terminologie, eigen aan de Vlaamse kwalificatiestructuur en de VKS-niveaus.

Dat zijn de oplossingen waar wij aan werken.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, een van de uitgangspunten die mijn fractie steeds naar voren heeft geschoven, is dat studenten en leerlingen duidelijk moeten weten wat ze met hun studies kunnen doen en dat we geen ijdele hoop creëren. Met andere woorden, als je beroepssecundair onderwijs hebt gedaan – ik denk aan mijn eigen leerlingen van vroeger, eerst verzorging en dan thuis- en bejaardenzorg – kun je dan een lerarenopleiding doen? Ja. Is uw slaagkans dan groot? Neen. Kan je assistent psychologie gaan doen? Ja. Is uw slaagkans groot? Neen. Kan je nadien criminologie gaan studeren aan de universiteit? Ja. Is uw slaagkans groot? Nihil. Nul zijn er in alle statistieken doorgekomen. Dus die duidelijkheid is absoluut nodig. Ik onderschrijf dat, minister.

De kwestie is natuurlijk dat we van ons zevende jaar nog geen matrix hebben. Dat maakt het natuurlijk moeilijker om duidelijk te maken wat blijft bestaan en wat niet blijft bestaan en hoe het eruit zal zien. Dat is mijn oproep. Laat ons snel die matrix van het zevende jaar organiseren.

Kunnen we voor de specialisatiejaren beroepssecundair onderwijs niet veel meer samenwerken met de sectoren? Dan zouden de studenten kunnen afstuderen met bijvoorbeeld voor elektriciteit en BA4, met een CVA, met een certificaat koeltechnieken, omdat ze kunnen omgaan met die gassen. Dan zijn ze direct inzetbaar en ze hebben bijkomende attesten en kwalificaties op zak. Dat kan de studenten motiveren om verder te doen. Ze krijgen niet alleen wat extra, ze krijgen daarbovenop kwalificaties die hun collega's die gestopt zijn na het zesde jaar beroepssecundair onderwijs, niet hebben.

Collega's, ik ben reeds zeer lang pleitbezorger voor een algemeen vormend zevende jaar, het zogenaamde naamloos leerjaar. Ik vind dat we dat in nagenoeg alle regio's en steden moeten hebben om die leerlingen effectief klaar te stomen. Ik zie op sommige fora dat men met de handrem op rijdt, dat men dat tegenhoudt, ik begrijp dat werkelijk niet. Er komen negatieve adviezen van bepaalde structuren op scholen die het engagement willen nemen om dat naamloos leerjaar in te richten. Ik zal graag binnenkort een suggestie doen om dat naamloos leerjaar een iets meer catchy naam te geven.

Elisabeth Meuleman (Groen): Minister, ik begrijp de bezorgdheid dat het moeilijk is om van een Se-n-Se-beroepsopleiding leerlingen te laten doorstromen naar een bacheloropleiding. U hebt geprobeerd om op dat probleem een antwoord te vinden. Aan de andere kant, het is misschien niet zo voor overheidsjobs, maar algemeen op de arbeidsmarkt, en dat is de grote bezorgdheid, is de vereiste een diploma secundair onderwijs, ook voor de meer technische en de beroepsjobs. *(Opmerkingen)*

Maar in de perceptie benadeelt het feit dat men dan geen diploma secundair onderwijs heeft, de sollicitant wel. Het is moeilijker om op de arbeidsmarkt aan een job te geraken als je geen diploma secundair onderwijs hebt. Niveau 3 is niet het diplomaniveau 4.

Minister Hilde Crevits: U mag dat niet onderschatten. Het is een volwaardig diploma secundair onderwijs. Het enige wat we sluiten is de rechtstreekse toegang naar de bachelors. Ik heb al met veel technische scholen gesproken. Men geeft permanent de indruk dat dat geen diploma is, maar het is wel een diploma.

Elisabeth Meuleman (Groen): Dat is de bezorgdheid die leeft.

Minister Hilde Crevits: Ik weet het, maar het is een diploma.

Elisabeth Meuleman (Groen): We laten ze los. Het is niet altijd de jongere die wil doorstuderen naar de bachelor. Daar maken zij zich ook niet zulke zorgen over, maar wel dat ze benadeeld zullen zijn op de arbeidsmarkt, omdat er een soort perceptie is. Tot nu toe was een zevende jaar gelijkgesteld aan het diploma secundair onderwijs. Je kwam uit het zevende jaar en had alsnog een diploma secundair onderwijs. De kansen verhoogden.

Dat was een soort garantie dat nog kon worden rechtgetrokken wat voorheen niet goed was gegaan. Nu leeft het gevoel dat dit wegvalt en dat zelfs na het extra technisch specialisatiejaar, waardoor ze goed opgeleid zijn voor de arbeidsmarkt, meer gespecialiseerd zijn en blijk gegeven hebben van extra inspanningen, hun kansen toch niet verhogen, omdat ze nog steeds geen diploma secundair onderwijs hebben.

Daar moet dan toch de perceptie en de communicatie worden bijgestuurd, ook voor werkgevers. Een bekommernis van de nijverheidsscholen was dat net daarom veel mensen dat zevende jaar deden: het is immers niet tof om ongekwalificeerd uit te stromen en geen diploma te hebben. Ze vrezen dat die motivatie er nu niet meer zal zijn en dat ze die studenten zullen verliezen. Het verschil tussen de niveaus 3 en 4 en de perceptie daarvan strookt blijkbaar niet met de werkelijkheid. Op dat vlak zal zeker nog sensibilisering nodig zijn.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): De zorg leeft. Soms is ze begrijpelijk, maar soms is ze ook ten onrechte en zelfs gebaseerd op foutieve informatie, wat hier duidelijk blijkt wat betreft het civiele effect. De vraag of die zorg terecht is, vergt een zeer

genuanceerd antwoord. Ik wil één zin uit het masterplan citeren: "Puur arbeidsmarktgerichte studierichtingen leveren wel een diploma secundair onderwijs op, maar geen rechtstreekse toegang tot het hoger onderwijs. Leerlingen uit zo'n studierichting die in het hoger onderwijs willen instromen moeten daarvoor een voorbereidend jaar met vrucht volgen." Deze zin is overduidelijk: het zevende specialisatiejaar van het beroepsonderwijs, in de toekomst secundair-na-secundair of Se-n-Se genoemd, blijft mijns inziens bijzonder waardevol. Zevendejaars studenten zullen zeer gegeerd blijven op de arbeidsmarkt. Een juiste communicatie is belangrijk, maar betekent ook dat de naam de lading dekt. Dat is fundamenteel.

Minister, de piste die u hebt geschetst, is interessant om zeker verder te onderzoeken.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: In een studierichting die voorbereidt op de arbeidsmarkt, krijg je na zes jaar een volwaardig diploma, plus een beroepskwalificatie. Als je nog een zevende jaar volgt, leidt dit tot extra beroepskwalificaties. Ik vind het niet oké dat onze technische en vooral onze beroepsscholen zichzelf zo 'naar beneden' praten. Ze wekken immers de indruk dat het beroepsonderwijs als doel zou hebben om toch maximaal voor te bereiden op het hoger onderwijs. Dat is niet zo. Het bereidt voor op de arbeidsmarkt. Bovendien is het wel zo dat na zes jaar de deur naar hbo5 open staat, en dat is hoger onderwijs.

Als je een extra beroepskwalificatie kan krijgen na het zevende jaar, is dat goed, en daar moet men toch enigszins trots op zijn. Nogmaals, op vraag van de scholen bekijken we of we tot een zevende jaar kunnen komen waarbij je én een extra beroepskwalificatie krijgt én een voldoende algemene vorming om de sprong te wagen. Ik wil daar wel garanties over hebben en zal niet toelaten dat we iets halfslachtigs maken waardoor jongeren dan toch weer niet slagen als ze hoger onderwijs volgen.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Het is merkwaardig als je zinnen hoort voorlezen die je in een andere hoedanigheid zelf hebt geschreven, maar het is wel juist wat erin staat, namelijk dat bij het schrijven van het masterplan in 2013, het probleem bestond dat we de indruk wekten dat wie een zevende jaar beroepsonderwijs had gedaan, per definitie alles aankon in het hoger onderwijs. Een zevendejaars had het diploma secundair op zak, en alles was voor hem of haar toegankelijk. We hebben daar een meer realistische kijk op willen geven, die gebaseerd is op de slaagkansen.

Minister u hebt die moeilijkheid al geschetst, het onderscheid tussen onderwijskwalificatie niveau 3 en beroepskwalificatie niveau 4 is voor leerlingen en ouders zeer moeilijk te begrijpen. Je krijgt dat moeilijk uitgelegd, want het is hetzelfde maar anders.

Ik wil drie oproepen doen. Laten we in de zevende specialisatiejaren beroepsonderwijs die we vroeger hadden, maar die nu gericht zijn op de voorbereiding op de arbeidsmarkt, bijkomende certificaten met civiel effect steken. Dat zal de attractiviteit echt verhogen. Laten we er ook voor zorgen dat we het naamloos leerjaar een andere naam geven. Laten we ten slotte de matrix voor de zevende jaren zo snel mogelijk in orde brengen, zodat we op die manier, ook visueel, zoals we met de matrix van de tweede en de derde graad hebben gedaan, aan mensen en scholen kunnen uitleggen wat het belang van elke opleiding is om ervoor te zorgen dat scholen nog reclame kunnen maken en studenten van 18, 19 of 20 jaar kunnen overtuigen om er nog een zevende jaar bij te doen. Dat is volgens mij belangrijk voor de perceptie van ons technisch en beroepsonderwijs.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): We delen dezelfde bezorgdheid. Het was echt wel een doelstelling van de hervorming en de modernisering, die over de partijgrenzen heen werd gedeeld, om het bso en het tso op te waarderen.

Als je dan een perceptie en een civiel effect krijgt waarbij blijkt dat dat eigenlijk een stapje achteruit zou zijn, dat je dus niet iets van waarde erbij krijgt op papier als je een extra zevende specialisatiejaar hebt gedaan, dan bereiken we die doelstelling om tso en bso op te waarderen, niet. Volgende week heb ik een vraag naar aanleiding van wat vandaag in de krant stond over STEM (Science, Technology, Engineering, Mathematics). Daar zitten we een beetje met een gelijkaardig probleem: dat boomt, maar het boomt vooral in het aso. En wie valt er dan weer uit de boot?

Al is het dan niet via een structuurhervorming en via een brede eerste graad, wat onze voorkeur was geweest, we wilden toch proberen om bso en tso zo veel mogelijk op te waarderen, maar als we door die kwalificatiestructuur ergens een omgekeerd civiel effect zouden krijgen, dan is dat iets waar we absoluut voor moeten opletten. We moeten die bezorgdheid zeker ter harte nemen.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de open brief van het Centrum Leren en Werken over het duaal leren – 2246 (2017-2018)

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Minister, het Centrum Leren en Werken (CLW) heeft u een open brief geschreven. Volgens hen staat het beroepssecundair onderwijs voor grote uitdagingen vanwege het duaal leren. Zij kampen met zeer veel vragen en ze hebben die bezorgdheden gebundeld in die brief.

Het team van het CLW Gent maakt zich zorgen dat bepaalde jongeren volledig uit de onderwijsboot dreigen te vallen. Daarvoor baseren ze zich op hun huidige en ondertussen jarenlange ervaring met de instroom. Het betreft vaak jongeren die nergens anders een plek vinden. Een behoorlijk deel van de jongeren en hun gezinnen behoren vaak tot de moeilijkste doelgroep, tot de laagst geschoolden, tot de meest kwetsbaren van onze samenleving. Het deeltijds beroepssecundair onderwijs focust zich op die jongeren tussen 15 en 25 jaar die om een of andere reden de overstap van het voltijdse onderwijs maakten.

Het duaal leren wil ook leerlingen met een ander profiel, het profiel tso of bso, aantrekken. Die jongeren, die er bewust voor kiezen om leren én werken te gebruiken om gekwalificeerd uit te stromen, zorgen ervoor dat de negatieve connotatie bij het deeltijds onderwijs wegebt. Die positieve keuze juicht het CLW zeker toe. Maar ze zien er ook een valkuil in. Waar de kans om een sterkere doelgroep aan te trekken er zeker is, merkt het CLW op dat de focus op de sterkere doelgroep de bovenhand neemt. Ik citeer: "We stellen vast dat onze huidige doelgroep voor een groot deel uit het oog verloren wordt. Ook hebben wij het gevoel dat men met het nieuwe stelsel van duaal leren ons huidig stelsel van leren en werken wil vervangen ten koste van onze doelgroep."

Het CLW formuleert bedenkingen over wie de jongeren gaat ondersteunen op de werkvloer. Het wijst er terecht op dat de lat hoog ligt voor veel jongeren: werken

in de schoolvakanties, voldoen aan alle verwachtingen van de werkgevers. Werkgevers worden geacht een opleiding te geven op de werkvloer, terwijl de jongeren meedraaien als volwaardige medewerker. Als het gaat om onze meest kwetsbare leerlingen, die om allerlei redenen uit de boot dreigen te vallen in het klassieke onderwijsstelsel, lijkt het duaal leren geen alternatief voor het huidige stelsel van leren en werken dat in de centra voor deeltijds onderwijs wordt aangeboden. Leerlingen die nu in de proefperiode duaal leren les volgen, behalen in het voltijds onderwijs ook vaak nog hun diploma. Leerlingen die met vallen en opstaan en met veel ondersteuning hun diploma behaald hebben in een CLW, zullen dat nu niet meer kunnen. Men vreest minder gekwalificeerde en meer ongekwalificeerde uitstroom als een omgekeerd effect van het nieuwe duaal leren.

De brief volgt een aantal bezorgdheden die ook de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) aankaartte in zijn advies over duaal leren. Het mag geen 'cherry picking' zijn van de meest beloftevolle en gemotiveerde leerlingen, maar moet openstaan voor alle leerlingen op de bedrijfsvloer en er moet vooral goede coaching zijn van mentoren met pedagogisch-didactische vaardigheden.

Minister, hoe reageert u op de brief en de vele bezorgdheden en vragen van de sector deeltijds beroepssecundair onderwijs? Wie zal jongeren met een moeilijke onderwijsachtergrond ondersteunen binnen het duaal onderwijs? Wie krijgt daar uren en middelen voor? Hoe wilt u zorgen voor een goede coaching op de werkvloer? Wie ondersteunt de werkgevers daarin? Hoe zorgt u dat duaal leren ook voor de meest kwetsbare jongeren goed loopt? Wat zijn uw plannen voor het deeltijds secundair beroepsonderwijs? Ziet u dat systeem nog bestaan naast het duaal leren? Hoe wilt u de werkgevers aansporen om ook te investeren in minder sterke profielen? Zijn er überhaupt voldoende werkplekken voor alle jongeren die dat vragen?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega, ik heb de brief waaruit u citeert, uiteraard ook ontvangen. In functie van de vraag tot overleg die daarin stond, brengt mijn kabinet op 2 juli samen met de administratie een bezoek aan het centrum om in gesprek te gaan over de geciteerde problemen. Ik was onlangs trouwens in een ander centrum, in de Westhoek, om over een aantal gelijkaardige zaken te spreken.

Mevrouw Meuleman, we hebben er lang over gediscussieerd of we deeltijds onderwijs daarin zouden laten bestaan of niet, maar de bedoeling is geweest om jongeren voor wie leren op de werkplek het beste middel was om tot leren te komen, en niet het voltijdse onderwijs, alle kansen te geven om dat te doen. Dat geldt voor kwetsbare en voor minder kwetsbare jongeren. Dat geldt voor iedereen voor wie dat een optie is.

Afhankelijk van de definitie van een moeilijke onderwijsachtergrond, kent de begeleiding een andere invulling. Ten eerste: als een leerling een persoonlijke problematiek heeft, dan kan er een beroep gedaan worden op de NAFT-trajecten (naadloze flexibele trajecten). Die zijn van start gegaan op 1 september 2016 en zullen vanaf 1 september 2019 uitgebreid worden door de inkanteling van alle persoonlijke ontwikkelingstrajecten en de voortrajecten. Die zijn zeer breed inzetbaar binnen onderwijs, maar vooral – en voor mij was dat echt zeer cruciaal – moeten jongeren niet meer per se ingeschreven zijn in het deeltijds beroepssecundair onderwijs om een beroep te kunnen doen op zo'n NAFT-traject. Het kan perfect zijn dat deeltijds onderwijs niets voor jou is, dat je toch een persoonlijke problematiek hebt, en dus moet je ook een beroep kunnen doen op die NAFT.

Twee: als een jongere zoekende is in zijn schoolloopbaan of ondersteuning nodig heeft bij zijn schoolse prestaties, kijken we in de eerste plaats naar de eigen

school. Daar moet de hervorming van de leerlingenbegeleiding een sleutelrol in vervullen.

Drie: duaal leren verandert niets aan de toekenning van uren en middelen. Een voltijdse school blijft de middelen behouden, maar ook het centrum deeltijds onderwijs zal op dezelfde wijze als vandaag gefinancierd blijven, met inbegrip van de aanvullende middelen.

We trekken enkel de financiering van Syntra Vlaanderen gelijk met de financiering van de Centra voor Leren en Werken. Syntra Vlaanderen wordt immers een volwaardig onderdeel.

Coaching op de werkvloer is voor elke leerling van cruciaal belang. In het duaal leren is dat een opdracht van de mentor. Hij staat in voor de dagelijkse opvolging en begeleiding. Ik zie dat de sectoren de mentoropleidingen met zeer veel zorg hebben uitgewerkt of uitwerken.

Naast de financiering trekken we ook andere belangrijke principes van het deeltijds leren door naar het duaal leren. Het duaal leren vertrekt vanuit het maatwerk. Er is geen vastgelegd parcours. De school en de onderneming gaan aan de slag om voor de jongere in kwestie een traject op maat uit te werken. Een studiebekrachtiging kan nog steeds tijdens het schooljaar worden uitgereikt, in plaats van op het einde van het schooljaar. We maken extra ondersteuning mogelijk om een werkplek te zoeken en tijdens de tijd op de werkplek.

We voorzien in het decreet ook in de mogelijkheid van duale trajecten in de tweede graad van het secundair onderwijs. Bovendien is er de aanloophase voor de jongeren die arbeidsbereid zijn, maar nog niet over alle competenties beschikken om meteen succesvol op de werkvloer te kunnen leren. Bovendien kunnen jongeren in duaal leren vanzelfsprekend ook gebruik maken van de NAFT-trajecten. Het is mogelijk te combineren. Dat was niet helemaal duidelijk, ook niet voor de centra voor deeltijds onderwijs.

De Centra voor Leren en Werken zullen, met hun financiering en met de omkadering, blijven bestaan. Voor sommige jongeren is het voltijds onderwijs immers geen optie en zij moeten dus in het deeltijds onderwijs kunnen instappen.

Het grote verschil tussen deeltijds onderwijs en voltijds onderwijs is in mijn ogen de modulaire werking. Er zijn jongeren voor wie het modulair onderwijs net een springplank is om in het onderwijs te blijven. Indien ze het deeltijds onderwijs in een modulair systeem met duaal leren kunnen combineren, kan dat voor hen een extra hefboom zijn. Dat blijft ook in de toekomst mogelijk.

In september 2019 starten we de implementatie van het duaal leren. Het is de bedoeling te evolueren naar een betere integratie, waarbij het deeltijds onderwijs gedeeltelijk naar het duaal leren en naar de aanloophase overgaat. Het feit dat een op beroepskwalificaties gebaseerde opleidingsstructuur naast leren en werken zal bestaan, willen we in de tijd beperkt houden. We zullen wel de vinger aan de pols houden. We zullen dit niet met een schok, maar heel geleidelijk doen.

We zullen zien hoe het met al die jongeren evolueert. Het is voor mij cruciaal wie al dan niet in die aanloophase terechtkomt. Ik heb al aan zo'n centrum gezegd dat er een finaliteit is aan wat we in het onderwijs doen. We kunnen jongeren voorbereiden op de arbeidsmarkt of op verder studeren, maar ik zou het een slechte zaak vinden hen, ondanks de problematiek die er is, op niets voor te bereiden.

Wat het aanbod betreft, worden de werkgevers momenteel met een breed leerlingenpubliek geconfronteerd. Er zijn er die stage lopen uit het tso en het bso.

Ik heb die twee profielen ook in mijn advocatenpraktijk gehad, dus ik ken ze een beetje. Er zijn er die uit het hoger onderwijs komen. Het is immers onze ambitie om hier ook in het hoger onderwijs werk van te maken.

Mevrouw Meuleman, die cultuur is bij de werkgevers meer ingebakken dan u zou denken. Er is nog een hele weg af te leggen. Ik wil daar niet flauw over doen. Ik zal daar, samen met minister Muyters, mijn schouders onder zetten. Ik verwacht veel van Syntra Vlaanderen als werkplekregisseur. We hebben dat in het buitenland. Zeker in Zwitserland en Duitsland beschouwen werkgevers het als hun maatschappelijke plicht kwetsbare jongeren op te nemen. Ze leren die jongeren, die nog niet arbeidsrijp zijn, een attitude aan. Ik hoop dat dit bij ons ook zal gebeuren.

Zijn er voldoende werkplekken? Voor mij is de enige graadmeter niet de vraag of er voldoende werkplekken zijn, maar wel de vraag of er voldoende plekken zijn waar de jongeren om vragen en de vraag of die plekken kwaliteitsvol zijn. Meer is niet altijd beter. We moeten een goede matching vinden. In een stedelijke context is dat gemakkelijker dan op het platteland. Daar zijn wel een paar bedrijven en daar zijn misschien jongeren die aan duaal leren willen doen, maar ze moeten veel grotere afstanden afleggen om een geschikte werkplek te vinden. We zetten hier volop op in. Syntra Vlaanderen heeft de enorme uitdaging het evenwicht tussen vraag en aanbod te vinden. Samen met minister Muyters, zet ik hier heel fel op in. Als werkplekregisseur heeft Syntra Vlaanderen de opdracht gekregen hiervoor het nodige te doen.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Minister, het is goed dat er een afspraak is gemaakt, dat u contact hebt opgenomen en dat u hebt gereageerd op die zeer lange brief. Uit die goed gefundeerde brief bleek zeer veel engagement en betrokkenheid bij de jongeren. Hier moet zeker gehoor aan worden gegeven.

Ik vind het goed dat de Vlaamse Regering ervoor heeft gekozen van leren en werken een volwaardige onderwijsvorm te maken en dat op te waarderen. Dit is een van de volwaardige onderwijsvormen en die keuze heb ik nooit in twijfel getrokken. Het mag echter zeker niet zo zijn dat mensen die niet in een dergelijk traject kunnen stappen, omdat ze nog niet in staat zijn of nog niet arbeidsrijp zijn, dan geen andere optie meer hebben en bij gebrek aan een alternatief gewoon moeten blijven zitten in een voltijds onderwijs dat absoluut niet aan hun noden is aangepast. Dat punt, de vorm die het zal krijgen en de wijze waarop we hiermee omgaan, zullen zeer belangrijk zijn voor de verdere ontwikkeling. Hier moeten we absoluut oog voor hebben.

De NAFT-trajecten zijn veeleer welzijnstrajecten geworden. Dit is ook naar het beleidsdomein Welzijn overgeheveld. Het zijn niet echt onderwijstrajecten. Wat de band met het onderwijs betreft, wordt in de brief zeer terecht gesteld dat dit hiervoor geen alternatief kan zijn. Indien dit wordt uitgebreid, is de vraag of er voldoende plekken zullen zijn om die jongeren op te volgen. Die bezorgdheid hebben we al geuit.

Minister, er zijn echt wel terechte bezorgdheden en pijnpunten die moeten worden gemonitord. Ik kijk dan ook uit naar de resultaten van het gesprek.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Voorzitter, ik ben niet ongevoelig voor de verschillende leerlingenprofielen. Iedereen die in het onderwijs heeft gestaan, weet waarover ik het heb. Sommige leerlingen zitten hier, sommige leerlingen zitten daar en wat gaan we daarmee doen?

Ik wil toch even de geschiedenis schetsen: waarom hebben we duaal leren in het leven geroepen? Om ervoor te zorgen dat men in Vlaanderen eindelijk een positieve keuze maakt en erkent dat je kunt leren op de werkvloer. Dat is de kern. Dat gaat dus over een aantal leerlingen die schoolmoe, maar niet leermoe zijn. We hebben dus duaal leren ingevoerd voor jongeren die bijna of helemaal arbeidsmarktrijp zijn. Dat is ons gelukt. Als ik de populariteit zie van duaal leren, zowel bij scholen als bij de arbeidsmarkt, dan denk ik dat het een goede zaak is dat dat er is gekomen. Het is een positieve drive die we geven aan leren op de werkvloer. Terwijl vroeger de leercontracten een bepaalde connotatie hadden, kunnen we die met duaal leren nu weggrijpen. Dat is een goede zaak.

Wat doen we met de profielen van leerlingen die collega Meuleman aanhaalt, die de scholen, de CLW's en dergelijke zeer terecht aanhalen? Als we die ook gewoon bij duaal leren steken, dan denk ik dat we het systeem van duaal leren gaan ondergraven, en dan krijg je opnieuw een heel dubbel perspectief, dat eigenlijk niet realistisch is als het gaat over de manier waarop duaal leren op dit moment is uitgetekend. Ik volg dus uw bekommernis. Wat moeten we dan wel doen? Het staat er zelf ook in dat die leerlingen veelal bijna een welzijnsachtergrond hebben. We moeten ook eens bekijken of Welzijn in dezen niet mee aan tafel kan worden gezet, want als ze op school zijn, dan moet men hen niet vanuit Welzijn verder begeleiden, natuurlijk.

De niet-arbeidsmarktrijpe jongeren moeten we wel degelijk verder kunnen begeleiden. Dat systeem waarbij men ook op de arbeidsmarkt zaken leert, moet inderdaad overeind kunnen blijven. Voor elk leerlingenprofiel moet er het juiste traject zijn, met de juiste begeleiding en de juiste maat. Dat lijkt me het voorname. Daardoor bereiken we nu eigenlijk meer leerlingen dan vroeger, en ook leerlingen die anders ongekwalificeerd zouden uitstromen en nu gekwalificeerd zullen uitstromen, weliswaar met een ander profiel.

De voorzitter: De heer Durnez heeft het woord.

Jan Durnez (CD&V): Voorzitter, lococollega De Meyer heeft in maart al een gelijkaardige vraag gebracht. Minister, ik onderschrijf en verwelkom de vaststellingen en de stellingen die u hebt ingenomen. Ik heb er een viertal genoteerd. Een eerste is dat het modulaire in deze materie de leerweg is. Een tweede is dat wij ook duidelijk moeten maken dat dat een volledige leerweg is, ook aan leerlingen, aan ouders. Een derde is we ook moeten gebruikmaken van de bijzondere expertise die aanwezig is bij de dbso-medewerkers. Een vierde is de vaststelling dat er ten aanzien van de werkgevers inderdaad een differentiatie nodig zal zijn om met hen afspraken te maken. Ik geef dat graag mee, als waardering van de minister, als de goede weg om oplossingen te zoeken.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Dat is een goede samenvatting, mijnheer Durnez. Eén opmerking wil ik nog maken. Ik heb het hier al een paar keer gezegd: die NAFT's zijn geen welzijnstrajecten. Dat blijven onderwijstrajecten. De enige reden waarom ze zijn geïntegreerd in Welzijn, is dat ze daar niet meer projectmatig moesten zijn. De mensen die in die NAFT's werkten, konden geen anciënniteit opbouwen. Die zaten telkens in projecten. We wilden dat structureel verankeren. Dat kon, door ze over te hevelen naar Welzijn, maar er zijn scheidslijnen en de budgetten moeten in het onderwijs worden ingezet. Het gaat over het welzijn van jongeren, maar is gericht op re-integratie in het onderwijs. Collega Meuleman, dat zal ik heel nauwgezet bewaken. Het is goed dat u me vaak zegt dat we dat moeten bewaken, dan blijf ik ook wakker. Het gaat hier over jongeren die zichzelf nog moeten terugvinden, die allerhande problemen hebben, maar de steun die ze krijgen, moet gericht zijn op re-integratie in de school en het kunnen maken van

een schooltraject. Anders zou het heel spijtig zijn dat we die trajecten naar Welzijn hebben laten gaan. Dat zijn de afspraken die zijn gemaakt.

In het gesprek dat ik heb gehad met de mensen uit de Westhoek, zeiden ze ook dat ze bij het dbso soms met hun reputatie kampen, dat mensen niet zo graag naar het dbso komen. Dat is ook wat de heer Durnez verwoordde. Dat dbso, dat modulaire is voor sommige jongeren echt dé manier. Kijk naar het volwassenen-onderwijs, waar ze soms later dan ook terechtkomen. Ze hebben succeservaringen in modules. Dat kan een zeer goede zaak zijn. We moeten ook eens nadenken over de vraag hoe we het imago van dat modulaire een klein beetje kunnen opkrikken, want wat daar gebeurt, is ook wel goed. Zij leiden jongeren toch naar een lerende houding om tot een diploma te komen. Ik begrijp aan de ene kant dus hun zorg, maar aan de andere kant zouden ze ook de opportuniteiten moeten kunnen zien van het feit dat ze worden meegenomen in duaal leren. Weet u dat het er in de aanvankelijke plannen eigenlijk op neerkwam dat alles voltijds onderwijs zou worden? Het was dan duaal leren of niet. Ik heb dan na lang praten en veel overleg beslist dat niet te doen, gezien het profiel van jongeren die nu dbso volgen. Die zijn niet allemaal in staat om aan duaal leren te doen, en als je hen allemaal opnieuw in het voltijds onderwijs stopt, dan zijn het vogels voor de kat. Daarmee hebben we dus ook echt de meerwaarde van het dbso in de verf willen zetten. Het is de bedoeling dat het wordt geïntegreerd, maar nogmaals, en dat zal ik ook met de mensen bespreken, niet holderdebolder. Als we voelen dat dat problematisch blijft, dan zullen we de tijd nemen of desnoods beslissen bij te sturen. Nu kunnen ze echter de twee trajecten naast elkaar laten lopen, en dat lijkt me ook een goede zaak. Onze bekommernis is dus dezelfde, maar ik aanvaard ook niet dat jongeren in een onderwijssysteem zitten zonder finaliteit. Dat wil niemand, denk ik. Zich een voormiddag bezighouden, dat kan niet. Dat zou ook totaal onrecht doen aan datgene waarmee ons dbso vandaag bezig is.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.